

Tone Peršak

R E F E R E N D U M

(drama v treh dejanjih)

- 0 -

Prizorišče: Velik, nedoločen prostor, ki učinkuje kot ena sama velika praznina, v posameznih prizorih opredeljen z značilno opremo ali svetlobo, ki nakazujeta prizorišče trenutnega dogajanja.

Dramske osebe: **Viktor Andrijanič**, župan,
Janez A. Verderber, podjetnik,
Rok Andrijanič, (18/19 let) dijak, županov sin,
Zarja Medved, (17/18 let) dijakinja,
Žiga Gajski, (18/19 let) dijak,
Lena (Milena) Andrijanič, županova žena,
Radovan Peček, podžupan,
Ivan Recelj, kmet, starejši (okr. 80 let),
Rozalija Novak, kmetica, vdova, starejša (čez 80 let),
Alojz Kotar, kmet, 40 – 50 let star,
Jožef Horvat, kmet, okrog 40 let star,
Starejša ženska (okrog 55 let),
Mlajša ženska (okrog 30 let) in
še nekaj pretežno mlajših občank in občanov

Čas dogajanja: Obdobje epidemije Kovid-19 od decembra do decembra naslednje leto.

Kraj dogajanja: Za slovenske razmere srednje velika, pretežno še vedno podeželska občina, vendar z že urbanim središčem vasi, kjer je sedež občine.

PRVO DEJANJE

Prvi prizor – županova pisarna, velika pisalna miza na eni in na drugi strani nizka ovalna miza z nekaj pisarniškimi fotelji okrog nje, na njej dve skodelici kave in v ozadju, kot da je obešen na zid, občinski grb, ki ponazarja šopek klasja in tri cvete maka, izrisan v maniri naivcev. Nastopata: župan Viktor Andrijanič in podjetnik Janez A. Verderber.

Janez A. Verderber: No, kako pol misliš izpeljat' zadevo? Sprašujem, ker se že mal' mudi.

Viktor Andrijanič: Zakaj?

Janez A. Verderber: Nemci bi želeli čim prej, že pozimi, najkasneje zgodaj spomladi, prit' na ogled terena z arhitekti, ki so sposobni zelo hitro izdelat' projekt, t'ko da bi do konca poletja lahko pridobili gradbeno dovoljenje in pol do zime že lahko postavili hale.

Viktor Andrijanič: V bistvu do volitev. To je kar napeto ... Ampak, če je vse pripravljen', kot mora biti, bi lahko ratal'. Če se nič ne zalomi.

Janez A. Verderber: Kaj bi se lahko zalomilo? A ni to v interesu vseh; države, občine ... Sam si rekel: občine še posebej! Saj vsi govorite sam' o investicijah!

Viktor Andrijanič: V postopku sprejemanja prostorskih aktov se lahko kadarkol' kaj zalomi. Ljudje reagirajo kot razdraženi psi, ko slišijo, da se pripravlja nov prostorski načrt.

Janez A. Verderber: Kaj pa ljudje vejo o tem! Moraš jih držat' na distanci.

Viktor Andrijanič: Ne moreš. Postopek je predpisan in ne moreš mim' njih. Moraš jim dat' možnost, da povejo, kaj mislijo.

Janez A. Verderber: Kolikokrat pa? Kaj jih niste že v začetku spraševali ...

Viktor Andrijanič: Občina mora, najprej, ko začne pripravljati'tak podrobni prostorski načrt, kot to zdaj delamo, občane opozorit' na to in jim pozvat', da lahko pošljejo svoje predloge in pobude in potem razložiti, kaj bo in česa ne bo upoštevala in zakaj ne. In to smo naredili. Potem pripravi osnutek in mora razpisat' javno razpravo, ki se zaključí z javno obravnavo. Na srečo smo mi lahko za to določili december, ko je velik' praznikov, veseli december, božič, srečno Novo leto in je to za zdaj kar nekako šlo mimo, brez hujših pritiskov, novih pobud in predlogov ...

Janez A. Verderber: V redu, pol je zdaj konec spraševanja in cincanja.

Viktor Andrijanič: Ne še. Zbor krajanov za javno obravnavo še moramo sklicat'.

Janez A. Verderber: A pol jih boste še enkrat nekaj spraševali. Zakaj pa?

Viktor Andrijanič: Ker jih moramo. Če jih ne, lahko kdo vse spodbija.

Janez A. Verderber: Zdaj pa res že težko razumem. Saj si ti mene nagovarjal, v bistvu prosil, naj najdem firmo, ki bi pri vas investirala, ker rabite delovna mesta, dodatne vire za proračun.

Viktor Andrijanič: Ja, seveda. Zakaj to govoriš?

Janez A. Verderber: A zdaj naenkrat ti tvoji občani tega ne rabijo več?

Viktor Andrijanič: Pa saj jaz ne govorim o tem ...

Janez A. Verderber: O čem pa? Ti veš, da sem bil jaz že zmenjen z drugo občino, v kateri so se vsi veselili te investicije. Še bližnjico bi sami zgradili do glavne ceste, sam' da bi Nemci prišli tja s to tovarno. Pol pa si se ti pojavil in jaz sem ti verjel, da bo šlo vse kot namazano. Že res, da so tu boljše prometne povezave, ker je blizu avtocesta in tud' železnica ni daleč, ampak to cincanje para živce vsem, meni in mojim naročnikom ...

Viktor Andrijanič: To ni cincanje! V letu dni smo prišli do javne razprave in javne obravnave. Temu se ne moreš izogniti in tudi, če bi se poskusil, bi nas lahko takoj kdo namočil, zahteval referendum in bi izgubil' še več časa, si nakopal' sodišče ali še kaj hujšega.

Janez A. Verderber: Kaj pa se lahko zgodi na takšnem zboru?

Viktor Andrijanič: Marsikaj. To bo debata s kmeti, ker gre za njive. Kmetje 'majo vedno in o vsem svoje poglede in pomisleke. Predvsem pa še vedno mislijo, da smo mi kmetijska občina, in da je vsak kos zemlje, ki ni gozd, nedotakljiv.

Janez Verderber: Reakcionarji! Ne razumejo, kaj je razvoj.

Viktor Andrijanič: Saj ni čudno, v Sloveniji se velik' govori o samooskrbi s hrano. Na tej lokaciji pa so same njive. Še dobro, da smo ministrstvu uspel' prepričati ...

Janez A. Verderber: Saj je to tudi nekaj stalo! In kaj imajo pol kmetje še za govorit'?

Viktor Andrijanič: So pač lastniki. Poleg tega tud' nimajo dobrega mnenja o ministrstvu.

Janez A. Verderber: Povej jim, da gre za razvoj, ki ga prinaša industrija, tehnologija!

Viktor Andrijanič: Jasno. Mi rabimo novo cono, če želimo preboj med razvite občine. Z obstoječo, ki je stara trideset let, je nekaj že narejeno. Je pa premajhna in že polna. Možnosti širitve ni. Zato rabimo novo, večjo ... Načelno se s tem vsi strinjajo ...

Janez A. Verderber: Ja no, logično. Ne vem, kdo pameten bi lahko imel kaj proti.

Viktor Andrijanič: Kmetje imajo pač svojo logiko ...,

Janez A. Verderber: ... ki je slaba!

Viktor Andrijanič: ... in so dobr' povezani, 'majo svoje liderje in, čeprav jih ni velik', pač vplivajo na razporeženje v občini. Pa še kak mlad naravovarstvenik se lahko pojavi ...

Janez A. Verderber: Mlad?

Viktor Andrijanič: Ja. To je zdaj moda. Odkar je tista mlada Greta postala tako slavna ...

Janez A. Verderber: Greta psihopatka!

Viktor Andrijanič: Ja, zdaj se velik' mladih naenkrat zelo zavzema za okolje in naravo.

Janez A. Verderber: Zato pa si župan, da znaš prepričat' ljudi.

Viktor: Čas je neugoden; tak, da je treba bit' previden. Ljudje so živčni že zarad' epidemije. Kmalu bodo tud' volitve. Nasprotniki so že na preži in beležijo čist' vse, kar bi lahk' Uporabil' proti meni.

Janez A. Verderber: Pa kaj pol ... A lahk' kako pomagam? Je treba komu kaj dat'?

Viktor Andrijanič: Mogoče. Dobro bi b'lo pridobiti koga, da bi na zboru glasno podprl načrt. Vsak glas za je važen. Preprečiti moramo, da bi b'li vsi proti. Tudi če jih bo na zboru mal' pa bodo vsi govorili proti načrtu, bo to z'lo slabo.

Janez A. Verderber: Pa jim ti kaj obljubi.

Viktor Andrijanič: Ja, pol je treba to tudi naredit' ...

Janez A. Verderber: Obljubi to, kar t'ko ali t'ko misliš narediti! Ali pa ... A ni bistvo politike v tem, da ljudi zmanipulira in obljubi kaj takega, da jih potegne za sabo; lahko tud' kaj, kar je pol preprosto nemogoče naredit'?

Viktor Andrijanič: Pri nas ljudje vedno hočejo kaj konkretnega. No, jaz bom poskrbel, da bo zbor čim bolj mirno šel mimo. Pol bo treba pridobit' še dokončna soglasja ministrstev, najt' nadomestna zemljišča ... Saj mi 'mamo plan in bomo naredili vse, kar je v naši moči, tudi s pomočjo ministrstva za gospodarstvo ...

Janez A. Verderber: Še več bo treba naredit' in to hitro. Saj tud' ti ne boš ostal brez svojega pri vsem tem.

Viktor Andrijanič: Zbor mora biti sklican na primeren dan. Treba bo koga malo pripravit' ...

Janez A. Verderber: Prav. Priporoči mi kakšno ime!

Viktor Andrijanič: Bom premislil ...

Janez A. Verderber: Dol sem parkiral zraven tvoje kripe, ki res ni vredna župana. A nisi rekel, da ti je všeč novi Volvo XC 60?

Viktor Andrijanič: Mi je, ampak Volvo je drag.

Janez A. Verderber: Je ... A, če poznaš prave ljudi, se da marsikaj uredit'. Lahko ti pomagam Prit' do XC 60. Dalo bi se zmeniti za popust, promocijsko ceno, ugodne kreditne pogoje in t'ko bi lahko dobil avto, ki res vzbuja zavist, ko te vidijo na cesti.

Viktor Andrijanič: Za koliko?

Janez A. Verderber: Recimo za ceno malo boljšega Golfa ... To zmoreš, a ne?

Viktor Andrijanič: No, to bi šlo ...

Janez A. Verderber: V redu ... Toliko, da vem. Kako naj bi se pol to z našim načrtom naprej odvijalo?

Viktor Andrijanič: Dobro je to, da je osnutek na seji sveta gladko šel skoz. Tako da v svetu najbrž tudi v drugi fazi ne bo večjih težav, če se bo javna obravnava v redu iztekla. Razen treh zadržanih tipov, ki se 'mata za zelena, nimata pa res močnega zaledja, ni bil nihče proti.

Janez A. Verderber: Pol je zdaj vključeno vse, kar rabijo Nemci? Deset hektarjev za fabriko in v stanovanjskem delu prostor za tri vila bloke za vodilni kader.

Viktor Andrijanič: Ja, je že zrisano.

Janez A. Verderber: Tud' bloki so važni. Oni bodo pripeljali sem ljudi iz Nemčije, ne želijo pa zaposlovati mladih samskih, ki bi pol radi čim prej spizdili, ker pač mlad človek ne želi delat' nekje v provinci in tam živet' sam.

Viktor Andrijanič: Jasno. Razumem.

Janez A. Verderber: To sem videl v Južni Koreji. Seveda v večjem merilu. Hyunday je zgradil ogromno tovarno v eni dolini; cel kompleks tovarn in okrog njih čist' novo mesto za trideset tisoč ljudi z vrtci, šolami, z vsem, kar rabiš, da je mesto res mesto. Še cerkev. Pa ne eno. Njihov tempelj in tudi katoliško cerkev ... Zdaj smo tu in umika ni več! Samo tempo! Tempo. Jaz sem v odkupe že zazidljivih parcel vložil že precej denarja in kupil tudi nekaj za zdaj še nezazidljivega, čeprav že navijajo ceno ... Če bi zdaj to izgubil, bi b'la res štala!

Viktor Andrijanič: Razumem ...

Janez A. Verderber: No! O. k. Grem.

Zatemnitev

Drugi prizor: Soba dijaka Žige Gajskega. Manjša pisalna miza, na njej lap top, s katerega je ves čas slišati glasbo z YouTuba, postelja in omara. Na tleh je razgrnjena sintetična ležalka za vadbo na tleh in ob njej ležita dve uteži za vadbo mišic rok ... Nastopajo Zarja Medved, Rok Andrijanič in Žiga Gajski.

Rok Andrijanič (*dvigne utež in naredi nekaj vaj za biceps desne roke ...*): A redno kvihtaš?

Žiga Gajski: Šur da ... Ne ... Včasih. Bolj redno delam vaje za razmigavanje. Zjutraj. To me zbudi in pol je vse lažje. Pa ti?

Rok Andrijanič: Jaz sem zjutraj zadolžen za psa. Z njim grem ven za dvajset, petindvajset minut in vmes tud' mal' potečem. To pa mene zbudi. Zoprn' je le, če kaj pada.

Zarja Medved: Ja res, prava športnika! Žiga, kaj je z Mladinskim klubom?

Žiga Gajski: Nič posebnega. Mal' sem že star za predsednika kluba tinejdžerjev. Rad bi se pogovoru, koga bi predlagal', da prevzame. Mal' računam nate.

Zarja Medved: To ni zame. Mularija se hodi tja sam' zabavat', igrat' pink ponk, pikado ... Nabijat' muz'ko in to je vse. To lahko vodi kdorkol'. Mene muč' nekaj druž'ga.

Žiga Gajski: A res? Kaj pa?

Rok Andrijanič: Puberteta? Še vedno?

Zarja Medved: Afna! ... Ne vem, a sta slišala ... (Roku) Mislim, da bi ti, moral vedet', kaj planira občina?

Rok Andrijanič: Boli me ... To me v glavnem ne zanima.

Zarja Medved: Pa bi b'lo prav, da bi te. A nič ne razmišljaš o prihodnosti?

Rok Andrijanič: No, včasih že. (*Blago posmehljivo*) A ti razmišljaš?

Žiga Gajski: O ja, ona velik' razmišlja. Kar naprej.

Zarja Medved: Nehajta se zezat'! Bod'ta vsaj včasih mal' resna.

Rok Andrijanič: No, zdaj bom najbrž moral malo pomislit', kaj bi počel v življenju. Februarja bo rok za prijave za vpis na fakse ...

Žiga Gajski: Ti bi moral it' na medicino, ko ti šola t'ko dobr' laufa. Dohtarji 'majo najboljš' plače pa še od pacientov se da kaj dobit', prav'jo.

Rok Andrijanič: Saj ne vem a bi me to res veselil'. Mislim kaj od medicine ...

Žiga Gajski: Lahk' specializiraš ginekologijo. Te to ne bi zanimal'?

Zarja Medved: Daj no, nehaj! Same neumnosti stresaš! Nisem mislila na osebno prihodnost. (*Roku*) To je tvoja stvar. Mislila sem na to, kakšne posledice bo 'melo to, kar počne občina.

Rok Andrijanič: Misliš moj foter? Kaj pa počne?

Zarja Medved: A ne veš?

Rok Andrijanič: Me ne zanima, kaj počne.

Zarja Medved: Na polju proti Bistrici planirajo novo, zelo vel'ko industrijsko cono. Ne tako, kot je obstoječa, kjer je nekaj obrtnikov, ostalo pa so računalničarji, pisarne, trgovine; dejavnosti, ki niso nevarne. Industrije skoraj nič. Tja, na polje, pod k'terim je voda, ki jo pijemo, pa naj bi pripel'al' čisto pravo, umazano industrijo.

Žiga Gajski: Šit! Kako pa ti to veš?

Zarja Medved: Saj veš, foter je občinski svetnik. Včeraj med kosilom je to omenil in pol sem ga še mal' zaslišala. Nova cona bi b'la trikrat večja kot je stara. Največji del bi kupila neka nemška firma, ki bi tu zgradila tovarno, v kateri bi se ukvarjali z jedkanjem, galvanizacijo, barvanjem, lakiranjem pleha in ne vem ... Delali bi karoserije ali ne vem, kako se temu reče, za avte. Za kamione ...

Žiga Gajski: Ampak, nekje morajo ... Ne, najbrž imaš prav. V bistvu je to res šit.

Zarja Medved: Ja, saj. Taka industrija ne spada ob naselje in nad zalogo vode za vodovod ... Oči je priznal, da mu ni b'lo všeč, ko so to obravnaval', ni pa bil »proti«. Menda vsaj tud' »za« ne .. T'ko je rekel ... Mal' me je sram zanj.

Žiga Gajski: Saj je v redu, da bi radi pripel'al' kaj tac'ga, kar bi občini omogočilo razvoj. To ni narobe. Če pa je načrt res tak, je to res šit. Sem pa prepričan, da je naš foter bil proti.

Rok Andrijanič: Zdaj se tud' jaz spomnim, da je foter nekaj omenil ...

Žiga Gajski: No, kaj?

Rok Andrijanič: V bistvu se je hvalil, da bo pripel'al' nemško firmo v občino, in da bi naj to prinesl' ogromno delovnih mest in ... No to.

Zarja Medved: Po moje ne mor'mo tega kar mirno gledat'. Gre za našo prihodnost! Mor'mo nekaj naredit'!

Žiga Gajski: Mi? No ja, najbrž res ... Samo kaj?

Zarja Medved: Ja, mor'mo se organizirat' in protestirat'. Pridobit' še nekaj mlajših, dijakov, študentov ... T'ko kot drugje to počnejo.

Rok Andrijanič: Kako pa počnejo?

Zarja Medved: Organizirajo civilne iniciative ...

Žiga Gajski: Al' ustanovijo društvo. To sem sl'šal, ko je en razlagal po radiu ... Društvo bi b'lo v redu po moje. Sam' ... Jaz mislim, da 'ma taka tovarna, če ni res pod nadzorom, tud' posledice za zrak ... Mislim na podnebne spremembe!

Zarja Medved: Ja, gotov' ... Zarad' hlapov. Plinov! Temu se mor'mo upret'.

Rok Andrijanič: Moral' bi se mal' pozanimat', kaj vse bi naj delali v tej tovarni in a je to res t'ko nevarno, da ne bomo kar nekaj nakladal'.

Žiga Gajski: Če se prav spomnim, smo se o tem, kako ustanovit' društvo, pogovarjal' v klubu. Mislim, da ga že trije polnoletni lahko ustanovijo.

Zarja Medved: Hočeš reči, da jaz ne morem biti zraven?

Žiga Gajski: Mislim, ustanovijo društvo lahk' trije polnoletni, člani pa so lahk' tud' mlajši.

Rok Andrijanič: Trije t'ko ali t'ko niso zadost', pa še ... Ne mor'mo se sam' mi it' društva proti coni! Sin župana, hčerka en'ga svetnika, sin druž'ga svetnika ...

Zarja Medved: Ja, več nas mora bit'. Že zarad' vtisa, da res predstavljamo mlade v občini. Jaz sem že govorila s Špelo Lipar ... Mor'mo še malo potipat' prijatelje in druge mlade iz občine ... Jaz jih poznam nekaj, ki bi b'li za to.

Žiga Gajski: Ja pa hitro, če misl'mo kaj naredit'.

Zarja Medved: Mislim, da bo v kratkem zbor občanov o tem. Kol'kor vem, je treba tam kaj rečt', če želiš zbudit' ljudi ...

Žiga Gajski: O. k. Se pol lotimo tega?

Zarja Medved: Nujno. Mislim, da nam tud' moj oči lahko kaj svetuje in pove.

Žiga Gajski (*pogleda Roka*): Pa ti? Si za?

Rok Andrijanič: Proti fotru?

Žiga Gajski: Ne proti fotru. Proti coni.

Zarja Medved: Ne proti fotru! Za čisto vodo, za čist' zrak, za zdravo naravo in za okolje, v k'terem bomo živeli.

Rok Andrijanič: No, ja, saj me v bistvu ne mot', tud' če bo to proti fotru ...

Žiga Gajski: O. k. Pol pa: akcija! Danes je treba začeti. Gremo v klub!

Rok Andrijanič: Vseen' bi moral' mal' več vedet'o tem, zakaj je to lahk' nevarno. Kakšno škodo lahk' ta tovarna povzroča?

Zarja Medved: Za začetek ... Gradil' naj bi na najboljših njivah ob vasi, pa vsi tol'k' govorijo o lokalno pridelani hrani, ki naj 'ma prednost, ker odpade onesnaževanje zraka zarad' prevozov ... Poleg tega bodo sem vozil' material in pol izdelke v Nemčijo. To bo na tisoče prevozov. Vsi pa vemo, kako onesnažujejo zrak tovornjaki ... Dihali bomo te pline. Pa podnebne spremembe! Poleg tega bo tovarna stala nad našo zalogo pitne vode ...

Žiga Gajski: O.k! Akcija. Gremo v klub po vojsko!

Zatemnitev

Tretji prizor: Zbor krajanov v dvorani KUD. Po prostoru so razmeščene klopi (na levi strani 5-6 in na desni strani 5-6 klopi), ki ostanejo v glavnem prazne ... V ospredju manjša miza. Na zaslon, obešen pred zastor med dvorano in odrom v dvorani KUD-a, že sveti projektor, vendar

še brez kakršnegakoli posnetka ali slike. Nastopajo, vsi z maskami: Župan Viktor Andrijanič, podžupan Radovan Peček, ki sta že na prizorišču in potem še: Rozalija Novak, Starejša ženska, mlajša ženska, Janez A. Verderber, Ivan Recelj, Alojz Kuhar, Jožef Horvat, Lena Andrijanič, Rok Andrijanič, Zarja Medved in Žiga Gajski.

Najprej nastopita župan Viktor Andrijanič in podžupan Peček.

Viktor Andrijanič (*odloži na mizo zajetno mapo formata A3, pogleda na osvetljeni zaslon in se obrne proti Radovanu, ki je zastal dva koraka stran od mize*): No, projektor že dela. Čuček je že gor.

Radovan Peček: Upam, da trezen.

Viktor Andrijanič: Sem mu zabičal, da lahko gre na pivo šele po zboru. (*Pomaha navzgor proti ozadju dvorane*). Čuček, si gor?!

Luč v dvorani na odru pomežikne.

Radovan Peček: Bojim se, da jih danes ne bo ravno veliko.

Viktor Andrijanič: Ja, kolikor jih bo, jih bo. Ne mor'mo prelagat' v nedogled.

Radovan Peček: Mislim, glede na to, da smo dva dni pred božičem in tik pred Novim letom, bi utegnil kdo zamerit' ... Poleg tega se nek'teri gotovo bojijo virusa.

Viktor Andrijanič: Kdor 'ma kaj povedat', bo prišel. Kdor pride sam' zato, ker je radoveden, ali da bi povedal, da se ne strinja s sosedom, pa ni treba, da pride.

Vstopi Rozalija Novak, že dokaj stara, visoka in sloka, glasna ženska z vreščočim glasom ...

Rozalija Novak: Dober večer, župan.

Viktor Andrijanič: Dober večer. Lepo, da ste prišli.

Rozalija Novak: Me zanima, kaj ste spet skuhal' na občini.

Viktor Andrijanič: Nič slabega; brez skrbi.

Rozalija Novak: No ja, bomo videli. Le paz'te se! (*Sede na prvo klop na levi strani*)

V razmaku treh sekund vstopita najprej Starejša ženska in nato Mlajša ženska.

Starejša ženska: Dober večer.

Viktor Andrijanič: Dober večer.

Mlajša ženska: Pozdravljeni.

Viktor Andrijanič: Dobrodošla. Me veseli. Za enkrat sama dekleta.

Starejša in Mlajša ženska sedeta na zadnjo klop na levi; nekoliko vsaksebi.

Rozalija Novak: Zakaj te to veseli? A nisi oženjen!

Radovan Peček: Pa kaj, če je ... Sam' pogleda kakšno čedno, tud' če je župan, še zmeraj lahk'.

Rozalija Novak: Odvisno, kako pogleda. Nek'teri že gledajo t'ko ... Da, ne bom rekla t'ko, da jim nekaj že skoz' oči ven gleda.

Vstopi Janez A. Verderber, še brez maske. Ponudi roko županu ...

Janez A. Verderber: Dober večer. Prav velik' vas pa še ni. *(Poda roko še podžupanu Pečku).*

Viktor Andrijanič *(ju predstavi)*: Janez Verderber, soinvestitor; podžupan Radovan Peček.

Janez A. Verderber: Me veseli.

Viktor Andrijanič: Pri nas je pač t'ko, da ljudje vedno pridejo zadnjo minuto, še rajši pa mal' zamudijo, da so videti bolj pomembni.

Janez A. Verderber *(si nadeva masko)*: In kako kaže? Med občani, mislim.

Viktor Andrijanič: Kdo to ve!

Radovan Peček: Ja, ti ki bodo prišli, bodo proti. Na teh zborih je zmeraj t'ko. Tistih, ki se strinjajo, ni. Nocoj še toliko bolj; glede na čas in virus.

Janez A. Verderber: Glede na kakšen čas?

Radovan Peček: Ja, prazniki se začenjajo ...

Janez A. Verderber: Kakor za koga. Ljudje so zmeraj bolj razvajeni. Še ni dolg' od tega, ko se je delalo tud' ob sobotah, zdaj večina misli, da se vikend začne že v petek in vsak praznik že dva dni prej, po dopustu rab'jo še kak dan, da se spočijejo ...

Viktor Andrijanič: T'ko to je. Vsi poznajo samo pravice, na dolžnosti pa redko kdo pomisl'. Vsak točno ve, kaj spada v njegov opis del in nalog, in če ga vprašaš, ali bi lahk' še kaj postoril, je to šikaniranje, mobing, t'ko rekoč teror.

Janez A. Verderber: Da o bolniških ne govorimo.

Nastopita Ivan Recelj, starejši kmet, in Alojz Kotar, tudi kmet, okrog 40 let star.

Ivan Recelj: Bog daj.

Alojz Kotar: Dober večer.

Viktor Andrijanič: Dober večer. Lepo, da sta prišla.

Ivan Recelj: Aja ... Nas zanima, kaj ste že spet skuhal' na občini.

Alojz Kotar: Kaj z'lo dobrega sigurno ne, kot ponavadi.

Viktor Andrijanič: Ne vem, zakaj vsi mislite, da na občini kar nekaj kuhamo!

Alojz Kotar samo skomigne z rameni.

Janez A. Verderber sede na klop skrajno desno, medtem ko se krajani zbirajo na levi strani, bližje vhodu oziroma izhodu. Ivan Recelj in Alojz Kotar sedeta na drugo klop Levo, za Rozalijo Novak, ki se takoj obrne nazaj in začne nekaj šepetati.

Viktor Andrijanič: Kol'ko je že ...? (*pogleda na uro*) No, par minut še počakajmo, če še kdo pride.

Radovan Peček: Saj sem rekel, da jih dva dni pred božičem ne bo velik'.

Viktor Andrijanič: Tol'k' jih je, da bomo lahk' rekl', da smo obravnavo opravil'. Če pa se pač niso ...

Vstopi še en kmet, Jožef Horvat, po starosti vrstnik Alojza Kotarja, okrog štirideset let star in pokima županu Andrijaniču in podžupanu Pečku.

Viktor Andrijanič: Dober večer.

Jožef Horvat: Pa naj bo dober. A smo to vsi?

Viktor Andrijanič: Zakaj vas to zanima?

Jožef Horvat: Ker 'ma na lokaciji, kjer misl'te zidat', kar precej ljudi iz vasi parcele. Najbrž jih zanima, kako bo s plačilom.

Viktor Andrijanič: To zdaj še ni predmet razprave.

Jožef Horvat: Kaj pa pol je?

Viktor Andrijanič: Osnutek podrobnega prostorskega načrta ...

Jožef Horvat: Saj to je že vse zmenjeno. Kdaj pa bodo na vrsti res važna vprašanja?

Viktor Andrijanič: Ko bo načrt sprejet in se bodo pojavili investitorji.

Jožef Horvat: Dajte no, saj je že vse znano in jasno. Kar karte na mizo! (*Sede na isto klop kot Recelj in Kotar, vendar nekoliko stran od njiju*).

Vstopi še Lena Andrijanič, ki molče sede v zadnjo klop na desni strani ...

Viktor Andrijanič (*nagovori podžupana Pečka*): Ja nič, usediva se in začnimo!

Sedeta za mizo v ospredju, Viktor Andrijanič odpre mapo pred seboj in začne listati po njej, zastane in pogleda pod strop v ozadju dvorane ter zamahne z roko in isti hip se na projekcijskem platnu pojavi skica območja, severno od zadnjih hiš v naselju, pobarvanega svetlo zeleno, ki je namenjeno pozidavi.

Viktor Andrijanič: Dober večer vsem! Me veseli, da ste se odzvali vabilu, čeprav vem, da je čas malo neugoden, že bolj novoleten in ...

Rozalija Novak: Kaj pa božič?!

Viktor Andrijanič: Vem, gospa Rozalija. Vem, da prihajajo božični in novoletni prazniki ... Ampak mi smo vseeno še ujeli delovni dan. Gre za res važno stvar ... No, najprej moram opravičiti sodelavko iz občinske uprave, Veroniko Šuštar, svetovalko za okolje in prostor, ki bi naj podrobneje razložila predlog prostorskega načrta za območje C2, vendar je njen otrok začel kašljati in ima tudi povišano temperaturo, tako da je že dopoldne sporočila, da danes ne more priti v službo in ne na ta zbor. Zato jo bova z združenimi močmi nadomestila s podžupanom ...

Vtem dokaj hitro nastopijo še Rok Andrijanič, Zarja Medved in Žiga Gajski. Rok in Žiga zastaneta, ko opazita, da zbor že poteka, Zarja pa se napoti naravnost do ene od klopi na desni strani, nekoliko za klopjo, na kateri sedi Janez A. Verderber ...

Žiga Gajski: Dober večer, se opravičujemo ...

Zarja Medved: Oprostite, mal' zamujamo. Smo slišali, da vedno mal' počakate, preden začnete.

Rozalija Novak: Danes se županu mudi. Je božični čas.

Zarja kima. Nato še Rok in Žiga sedeta na klop poleg Zarje.

Viktor Andrijanič (*vidno presenečen*): Lepo. Tudi delegacija mladih je z nami. To se mi zdi res v redu. Dobrodošli ... No, nadaljujmo! Na zaslonu vidite območje, o katerem se pogovarjamo. Za to območje se pripravlja, kot že veste, nov podrobni prostorski akt, včasih se je reklo zazidalni načrt, in danes je naš namen, da se o tem pogovorimo; da mi z občine slišimo vaše pripombe in predloge, če jih imate. To je javna obravnava ... Del površine je že zdaj zazidljiv in v tem delu je predvidena stanovanjska gradnja in to tudi tako ostaja ... O tem smo se že pogovarjali in to je že sprejeto. To je ta manjši in močnejše pobarvani del spodaj. Vsega skupaj pa je trideset hektarjev in preostali, večji del ...

Jožef Horvat: Ne bo držalo! Je kar več!

Viktor Andrijanič: Kaj? Česa je več?

Jožef Horvat: Zemljišča!

Viktor Andrijanič: Ja, no, nekaj več. Ni omembe vredno.

Jožef Horvat: Če gre za zazidljivo zemljišče, je to na področju naše občine takoj kar nekaj denarja. Tristo, štiristo kvadratnih metrov je že parcela, na kateri zgradiš lepo hišo in tud' za vrt je zadost' prostora. To je že denar za oba, za prodajalca in za kupca.

Ivan Recelj: In to je dobra plodna zemlja! Z'lo dobra.

Alojz Kotar: Z'lo dobre njive. Ne premokre ne presuhe. Ne ilovica ne šoder. Res kvalitetna prst! Tam vse dobro uspeva.

Viktor Andrijanič: Saj se zavedamo tega, ampak občina se mora razvijati celovito, na vseh področjih, če se želimo prebiti nad povprečje. Za to gre. Ta zemljišča bomo seveda nadomestili, tako kot to zahteva Zakon o kmetijskih zemljiščih ...

Alojz Kotar: Zakaj bi za gradnjo žrtvoval' najboljša zemljišča in jih nadomeščal' z zanikrno zemljo, ki še dvajset let ne bo rodila, bo pa treba ves ta čas z'lo velik' vlagat'. Zakaj ne zidate na zemlji, s katero naj bi nadomestil' ta zemljišča!

Viktor Andrijanič: Tam ni primeren teren in ...

Alojz Kotar: A za njive pa je primeren?

Viktor Andrijanič: ... in tam tudi ni zadosti velikega kompleksa ...

Janez A. Verderber: Ja, to je najbolj važno. Zaokrožen kompleks na ravnem ...

Ivan Recelj: Kdo je to? *(pokaže s prstom proti Verderberju)* Tega gospoda jaz ne poznam!

Viktor Andrijanič: Gospod Verderber je eden od zainteresiranih ... Ali, recimo, posrednik, ki zastopa enega od možnih ... največjega možnega investitorja.

Ivan Recelj: Mešetar! Lobist, kot danes rečejo takim ... Zakaj je on tukaj?

Viktor Andrijanič: To je normalno. Zainteresirana javnost! On nam ponuja res lepo priložnost in, seveda, ima tudi svoj interes. A je to kaj slabega, če ima interes in to odkrito pove?

Alojz Kotar: Ni. Najbrž ni, ampak najprej je to naša stvar. Stvar nas, ki tu živimo. Mi se Mor'mo pogovor't' in odločit', ali bomo res žrtvoval' najboljšo pridelovalno zemljo za to, da bo nekdo tu gradil industrijske hale, delavnice, skladišča ... Vse to lahk' zidate tud' na slabih zemljiščih, tud' na degradiranih, kot ste rekli. Tam, kjer je slabša zemlja.

Janez A. Verderber: Ampak, če dovolite, gospod ... Se opravičujem, nisem slišal vašega imena in priimka ...

Alojz Kotar: Saj ime ni važno. Jaz sem domačin, kmet, ki prideluje hrano in ta zemlja je za ta namen idealna. Takšne je v naši državi žal premalo.

Janez A. Verderber: Najbrž imate prav, A tud' to je res, da marsikje pri nas prav taka dobra zemlja ni obdelana in ustrezno izkoriščena in se zarašča z ničvrednim grmovjem in drevjem.

Alojz Kotar: Zakaj pa pol ne greste tja gradit?

Janez A. Verderber: Saj ste slišali župana, za razvoj vaše občine gre. In mi, naše podjetje, vam ponujamo lepo priložnost, da pripeljemo k vam veliko nemško podjetje, ki bi na tej lokaciji zgradilo tovarno, v kateri bodo zaposlili na stotine, celo tisoč delavcev iz vaše občine in širše ...

Ivan Recelj: Veste, vse lepo in prav. Takih, kot ste vi, in ki t'ko govorijo kot vi, se veliko najde. Kolikor hočeš, vas je ... V vseh režimih. Saj vi tega ne delate zastonj in ne zaradi nas! Vi boste zelo veliko pokasirali pri tem! Mi pa vedno kratko potegnemo ... Meni so že pred petdesetimi leti vzeli najboljšo zemljo ob glavni cesti proti Loki. Pač tak režim je bil. Zemljo so ti vzeli, jo plačali mizerno, da za drobiž, ki si ga dobil za hektar najboljše njive, še slabih čevljev nisi kupil, pol so jo pa po petdesetkrat višji ceni prodali ljudem, da so si tam zgradili hiše, uredili vrtničke, parkirišča ... In ti, ki so dobili našo zemljo, nam zdaj vladajo, vodijo občino in že spet prodajajo našo zemljo. To je to. Si vas kar predstavljam v bivšem režimu. Zdaj ste podjetnik, mešetarite za veliko nemško firmo, se vozite z Mercedesom, takrat ste bili pa komsomol'c, mogoče že uradnik in gotovo partij'c! Pa ne misliti, da sem zadržan desničar. Me ne prepričajte. Saj vidimo, kako je. Nekoč zagrizen mlad komunist. Titov vernik ... Zdaj pa najbolj pobožen desničar, vsako nedeljo prvi v cerkvi! Samo za oblast in denar gre! Jaz sem za papeža! Večina teh, ki vodijo našo cerkev, pa ga videt' ne more in sam' čakajo, kdaj bo umrl in bo spet prišel kak tak, ki bo slep in gluha za svinjarije, ki jih počnejo njegovi maziljenci in bo bolj mislil na to, kaj si cerkev še lahko prigrabi. Kmetje in delavci pa ... Smo šoder na cesti. Vsak, ki pride mimo, nas zbrca še malo stran. Oni naj povejo, kaj mislijo (*pokaže proti Roku, Zarji in Žigi*), ta mladi. Oni, ki so še na začetku, pa jih nič dobrega ne čaka. Starejši delavci 'majo vsaj pogodbe, delovni čas, malice, dopuste, bolniške ... Oni morajo delati brez pogodb, dvojne šihte za manj denarja in si sami plačujejo zavarovanje, kupujejo malico, dopusta nimajo, vsaj ne plačanega! Nič dobrega jih ne čaka ... (*Omahne, se ujame za naslonjalo stola in se sesede na stol, že pred tem ga prime in podpre Alojz Kotar. Župan Viktor Andrijanič naglo vstane ...*).

Alojz Kotar: Kaj ti pa je? Je vse v redu?

Viktor Andrijanič: Vam je slabo, gospod Recelj?

Rozalija Novak: Nič mu ni; vsake tol'k' ga smrt malo pošlata. Od daleč.

Ian Recelj: Nehaj, Roza! ... Tako me srce včasih opomni, da ga še imam ... Se pač kdaj mal' zmatra.

Rozalija Novak: Ne se razburjat', pa boš še dolgo delal zgago po svetu in vse počez šimfal.

Zarja Medved: Ker je gospod, ki mu je slab', vprašal: mi smo proti.

Viktor Andrijanič: Proti?

Zarja Medved: Ja, mi smo absolutno proti temu, da se zidajo tovarne, ki onesnažujejo tla, zrak, vodo, na najboljših zemljiščih. Tam spodaj je voda, ki jo pijemo ...

Viktor Andrijanič: Kako lahko kar tako rečeš, da ste proti? Saj nič ne veste, kaj naj bi se dejansko tam gradilo in kakšne koristi bi nam vsem to prineslo ...

Žiga Gajski: Komu? Koristi komu? Kapitalistom, ki imajo že vsega preveč, nam pa naj ostane onesnaženo okolje!

Rok Andrijanič: Zato smo prišli. Radi bi vseeno slišal', kakšna tovarna bi se naj gradila tam! Kaj bi tam delal' in do kakšnih izpustov bi prihajalo?

Viktor Andrijanič: Daj, ne še zdaj ti! ... Tovarna, ki prinese zelo veliko delovnih mest v naš kraj. Službe! Mogoče tudi za vas.

Občani, ki sedijo na levi, stikajo glave, šepetajo ... Očitno o tem, da je Rok županov sin ...

Radovan Peček: Ja, res ... Je prav, da vprašate in želite to vedet'. Za vašo prihodnost gre in za to, kakšni bodo pogoji življenja v bodočnosti. Ta, mislim bodočnost, pripada vam. Mi, starejši bomo še nekako ...

Janez A. Verderber: Če se lahko vmešam ... Nič slabega ni, da mlade občane zanima, kaj se bo v coni dogajalo. Res je, v našem primeru govorimo o malo večji tovarni, v kateri bi lahko, vsaj tak je načrt, delalo tisoč ljudi. Omenjeno nemško podjetje bo namreč sem preselilo pomemben del proizvodnje kamionov, tudi zato, ker ima blizu, v Avstriji, tovarno, v kateri kamione sestavljajo, montirajo iz pripravljenih delov. Tu pri vas bi delali karoserije različnih dimenzij, za kamione do štirideset ton nosilnosti. Gre za, kolikor vem, za več kot petnajst tipov karoserij, če bi vse delali tukaj. Ampak, gre za podjetje, to vem, ker sem se res pozanimal, ki veliko da na neoporečnost proizvodnje. Ekološko! Vsi procesi tečejo tako, da ni nobene nevarnosti izpustov, kot vi pravite.

Žiga Gajski: To sigurno ni in ne more biti čista in varna proizvodnja. Tu so barve, kisline, laki, strupene odplake, strupeni hlapi ...

Janez A. Verderber: No ... Dragi mladenič, to se vse dela v zaprtih komorah in to, kar naj bi izhlapevalo ali odtekalo gre skoz' stoddstotno zanesljive filtre in ven priteče čista voda; vse drugo je zajeto in gre v reciklažo. Saj vendar govorimo o nemški firmi, o nemški zanesljivosti, natančnosti ...

Jožef Horvat: No, Nemci gor Nemci dol ... Kjer se kaj resnega dela, so vedno tud' odpadki; to pač t'ko je ... Zdaj se pogovarjamo o tem, da naj bi mi dal' zemljo in pri tem je važno, da bo ta zemlja pošteno plačana. Jaz vem, da vi že kupujete od nek'terih lastnikov ...

Janez A. Verderber: Ja ... Nekaj malega poslov je res že sklenjenih. Še nič večjega.

Jožef Horvat: Ja, je je. Ljudje so neumni. Zemlja, ki ste jo kupili, bo čez pol leta zazidljiva in bo, tako pač je v tej občini zaradi dobre lege, vredna čez tristo ali celo štiristo eurov kvadratni meter. Vsaj moje ne boste dobili po nižji ceni. Zdaj ste tema dvema, ki sta imela malo manjše parcele, res dali po šest ali osem eurov za kvadratni meter. Ampak, Žlender, vam je dal dva tisoč metrov po osem; se pravi, da je vas to stalo šestnajst tisoč eurov, Nemcem pa boste vi to prodali za pol milijona. To pa je res dober nateg!

Janez A. Verderber: Gospod Žlender rabi denar zdaj in ne kdo ve kdaj v prihodnosti. Poleg tega je teoretično še zmeraj mogoče, da se tam še dolgo ne bo nič gradilo. Osem eurov pa je dvojna cena za kvadratni meter njive ...

Jožef Horvat: Kot sem rekel. Nateg.

Ivan Recelj: Saj Žlendru zemlja nič ne pomeni. Nov avto hoče kupiti in bi zdaj še ženo prodal, če bi jo le kdo vzel.

Jožef Horvat: Jaz bi jo takoj, če jo da na trg.

Rozalija Novak: Saj, tebi ni nič sveto. Ne ženska, ki pripada drugemu, ne zemlja.

Jožef Horvat: Kolikor vem, tudi vi včasih nista bila svetnica, ampak jaz vam tega ne očitam. Po moje je kar prav, če si človek privošči, kar je na razpolago. In, če so to mladi fantje, hvala bogu, zakaj pa ne.

Rozalija Novak: Ti, pujs!

Ivan Recelj: Kar je res, je res. Ampak, to zdaj ni važno. Mislim, da se lahk' kar razidemo. Mi smo svoje povedal', ta mladi tamle čez so tud' proti in župan to mora upoštevati'.

Viktor Andrijanič: No, počakajte malo! Koliko vas pa je tukaj? Mi smo ta mesec dobili veliko več sporočil, iz katerih izhaja, da se občani strinjajo s predlogom, tako da ...

Ivan Recelj: Seveda, strinjajo se ljudje, ki jim zemlja nič ne pomeni'. Kaj bodo jedli čez deset, dvajset let, pa ne razmišljajo.

Alojz Kotar: V Sloveniji pridelamo velik' premal' hrane in to nas zelo drago ...

Janez A. Verderber: Hrane je na svetu preveč in tud' poceni' je ...

Alojz Kotar: Boste že videli ob prvi malo večji krizi, po koliko bosta kruh in tudi mleko!

Ivan Recelj: Saj se še spomnimo, kako je bilo v ranjki Jugoslaviji, ko so začeli: »Industrija gor! Kmeta dol!«

Jožef Horvat: Ampak, tud' tukaj nismo vsi proti. *(Se obrne k Starejši in Mlajši ženski ...)* Vedve pa nista še nič rekli. Prav bi bilo, da bi slišali, kako mislita.

Starejša ženska: Saj je vseeno, kaj mi mislimo. Na občini se bodo tako ali odločili samo glede na to, koliko bo kdo od njih imel koristi od tega.

Radovan Peček: Ne ne, to pa moram zavrniti. Meni se vse to, kar sem nocoj tukaj slišal, zdi z'lo pomembno, čeprav nas res ni veliko. Vse te argumente ...

Rozalija Novak: Kdaj ste pa že koga poslušal'! Vsak, ki se usede na še tako majhen stolček, naenkrat čisto vse sam ve!

Alojz Kotar: A glasoval' pa ne bomo?

Viktor Andrijanič: A zato, da bi lahko glasovali, pa bi nas moralo biti petkrat več. Najmanj pet procentov volilnih upravičencev v občini!

Radovan Peček: Ampak slišal' pa smo, kaj in kako misl'te in to je pomembno.

Ivan Recelj: Vse se vam pač ne more zdet' pomembno. Govor'l' smo različno. Za nek'tere od nas je zemlja še vedno vrednota, za druge pa samo nekaj, kar je treba čim prej in čim dražje prodat', za mešetarje priložnost za zaslužit' ... O tem, da na njej zraste vse, kar rabimo in kar pojemo, in da ni vseeno, ali je zemlja kvalitetna ali ...

Viktor Andrijanič: No, kot kaže najbrž res lahko končamo ... Mi bomo ...

Mlajša ženska: Meni je všeč, kako razmišljajo mladi na oni strani. Jaz sem z njimi. Na mladih svet stoji; to še vedno velja.

Jožef Horvat: Na k'terih mladih. Tile tukaj govorijo o okolju, ker je zdaj pač to v modi. Drugi so bolj za mamila, ker je tud' to v modi. Tretje zanima samo seks, četrte denar in kako bi najlažje in brez dela prišli do dnarja ...

Viktor Andrijanič: Zaključujemo! Ravno enotni nismo; kdaj smo pa že bili na zboru občanov? Midva sva si beležila, kar ste povedali. Seveda smo dobili še veliko pisnih pripomb in predlogov, tudi nekaj pomislekov in na nas je, da vse to pregledamo in pogledamo kaj pride ven pod črto. Moj vtis je, da je več ljudi podprlo predlog kot mu nasprotovalo.

Rok Andrijanič: Prav zanima me, kakšen bi bil rezultat, če bi ljudje imeli možnost glasovat' na referendumu.

Viktor Andrijanič: Kakšnem referendumu?

Rok Andrijanič: Na referendumu. Kolikor vem, v nek'terih občinah dajo ljudem priložnost, da o takih vprašanjih povejo, kaj mislijo, na referendumu.

Viktor Andrijanič: Saj tudi jaz to vem, ampak ... Mi nimamo ravno veliko časa na razpolago.

Zarja Medved: Ob t'ko važnih odločitvah čas ne sme biti problem.

Janez A. Verderber: To seveda lahko reče tako mlad človek, kot ste vi, gospodična. Za nas, malo starejše, je čas denar. Takšno je pač resnično življenje.

Zarja Medved: Resnično je, gospod, da je pred nami, ki nas vi gledate mal' navzdol, črna luknja, pred katero nas ves denar tega sveta ne bo rešil, če se ne bomo vsi takoj res in zares strezn'li in spremenili! Podnebne spremembe so tu, čiste vode tudi zmanjkuje ... Rešitev je samo v tem, da začne vsak od nas pri sebi ...

Viktor Andrijanič: Pust'mo probleme, ki so veliko večji od nas v tej občini ... Zaključ'l' torej smo. Povedal' smo si, kar smo si moral' povedat'. Jutri nas spet čakata delo in resnično življenje. Zahvaljujem se vam za udeležbo in vsem želim lep večer še naprej!

Janez A. Verderber: (*spotoma županu*) Ja, to pa je demokracija. Kot kje za šankom!

Viktor Andrijanič: Kaj češ. Pričakovano, ampak ne važno. Saj si videl, kol'k' nas je b'lo.

Žiga Gajski: (*Roku in Zarji*) To ni dobr'. So že odločeni. Res bo treba nekaj ustanovit' in se tega resno lotit', če hočemo kaj doseči.

Rok Andrijanič: Ja, t'ko 'zgleđa.

Zarja Medved: Ja. Tega ne smemo dovol't' Ne mor'jo kar t'ko odločat' o naši prihodnosti!

Zatemnitev

Četrty prizor: Soba Žige Gajskega, kot v drugem prizoru prvega dejanja. Nastopajo Zarja Medved in Rok Andrijanič in Žiga Gajski za svojo mizo.

Rok Andrijanič: Kot smo rekl', sem pogledal, kakšna firma je to. Res je, da delajo kamione, vse ostalo pa se zdi mal' čudno. V Nemčiji plačujejo penale zaradi svinjanja okolja; tud' zraka s plini, ki nastajajo pri proizvodnji. Prebral sem tud', da so hot'l' tovarno karoserij gradit' v Avstriji, pa niso dobil' dovoljenja ...

Zarja Medved: Se prav', da gre res za industrijo, ki povzroča okoljsko škodo in tud' podnebne spremembe.

Rok Andrijanič: Ja. Obstajajo že nove tehnologije, bolj čiste, ampak tud' velik' dražje in zato so pol tud' kamioni dražji. Zato velik' teh firm seli proizvodnjo tja, kjer predpisi niso t'ko strogi al' pa jih ne spoštujejo.

Žiga Gajski: Kaj bomo pol zdaj naredil'?

Zarja Medved: Zdaj ne mor'mo več nazaj. Mor'mo se organizirat'.

Žiga Gajski: Ja, kot smo se že pogovarjal'. Ponavad' v takih primerih ustanovijo društvo, ki pol povabi k sodelovanju tud' druge ljudi, organizira odpor ...

Rok Andrijanič: To sem gledal na internetu. Tako so začeli v Anhovu in Trbovljah. Se mi je pa ponudil vnuk tiste jezikave stare Roze, ki je bila na zboru občanov. Pripravljen je sodelovat', če bi začel' delat' v tej smeri in je že osemnajst let star. Tinček Novak.

Zarja Medved: To je super. V tej občini se mora nekaj zgodit'! Dajmo! Govorit' mor'mo vsak s svojimi prijat'l'i. Jaz 'mam vsaj dva, tri, ki bi bili za to. Sem se pa tud' pozanimala in je res, da že trije lahko ustanovite društvo ... Smo pa tud' mlajši lahk' člani.

Rok Andrijanič: O. k. Društvo je v redu. Se boljš' sliši kot civilna iniciativa.

Žiga Gajski: Super! Predlagam: Društvo Narava in kultura! Geslo: Odgovornost za lastno prihodnost!

Zatemnitev

Peti prizor: Na prostem, na ulici, trgu pred hišo ... Nastopita Rok in Viktor Andrijanič, vsak s svoje strani, da se srečata sredi prizorišč ...

Viktor Andrijanič: Kam pa ti? 'Mate sestan'k? Sem slišal, da ustanavljate društvo, ki bi naj prepreč'lo moj načrt za razvoj občine?

Rok Andrijanič: Maybe.

Viktor: A se ti mal' zajebavaš z mano?

Rok Andrijanič: Kaj sprašuješ, če veš?

Viktor Andrijanič: Upam, da ti je jasn', da te ne bo zrav'n! V društvu, ki 'ma namen zrušit' moj načrt pač tebe ne bo!

Rok Andrijanič: A si ti mogoče pozabil, da sem jaz že polnoleten?

Viktor Andrijanič: Pa kaj pol? A s' ti pozabil, da živiš na moj račun?

Rok Andrijanič: Pa kaj pol? Delam, kar hočem in kar mislim, da je prav. *(Se napoti naprej)*

Viktor Andrijanič: Kam greš?

Rok Andrijanič: Na sestan'k.

Viktor Andrijanič: Nisva še končala!

Rok Andrijanič: Jaz sem. *(Odide. Viktor se nekaj trenutkov gleda za njim, Pljune in tudi gre)*

Zatemnitev

Šesti prizor: Na trgu sredi vasi se srečajo Rozalija Novak, ki prihaja z leve strani s cekarjem v roki in Starejša ženska ter mlajša ženska, obe z maskama in vsaka s polno polivinil vrečko, ki prihajata iz trgovine. Rozalija zastane, ko ju ugleda.

Rozalija Novak: Dober dan.

Starejša ženska: Bog daj, Rozalija. Kam? V trgovino?

Rozalija Novak: Kaj pa čem. Po jajca! Enajst kur 'mam, pa sam' ena vsak drug dan znese jajce.

Starejša ženska: Pa zdravje? Zgledate kot rož'ca.

Rozalija Novak: Ja, kot suha rož'ca ... Sem srečala župana, ga pozdrav'la, pa je kar mimo mene gledal.

Mlajša ženska: A res? Niti odzdravil ni?

Rozalija Novak: Sem se mu zamer'la na zboru, hvala bogu. Zdaj mu pa še ta mladi živce parajo in je mal' živčen. Celo lastni sin!

Starejša ženska: Kako mu jih parajo?

Rozalija Novak: Uprli se bodo. Mi je naš Tinček povedal, ki je tud' poleg. Zdaj ustanavljajo društvo, da bi preprečili zidanje tovarne na naših njivah. Sem kar zin'la, da se ta mladi borijo za njive. A ni to čudn'?

Mlajša ženska: Mogoče se t'ko zdi, ker nismo navajeni, da bi se t'ko mladi ukvarjal' s takimi stvarmi.

Starejša ženska: Saj je prav, da se oni borijo proti tak'mu, ki 'majo še vse pred sabo in bodo prenašali posledice tega, kar se danes dela. Bo pa res še zanimivo.

Rozalija Novak: A ne da. Jaz mu kar privoščim! Naj še poje, kaj je skuhal. Pravijo, da ga tud' žena ne uboga več. Srečno!

Starejša ženska: Saj ni čudn', ko si je pa na občini nabral same mlade okrog sebe. Srečno.

Rozalija Novak: To bodo še komedije! Srečno.

Mlajša ženska: Na svidenje.

Odhitijo vsaksebi.

Zatemnitev

Sedmi prizor: Županova pisarna. Viktor Andrijanič sedi za svojo delovno mizo in pregleduje elektronsko pošto na računalniškem zaslonu ali lahko tudi na zaslonu mobilnega telefona ... Zasliši se trkanje in še preden Viktor Andrijanič uspe izreči poziv »Naprej«, se vrata odpro in na njegovo precejšnje presenečenje vstopi Rok Andrijanič in zastane ob vratih.

Viktor Andrijanič: O. Kaj pa ti, si se prišel opravičit'?

Rok Andrijanič: Opravičit'? Za kaj?

Viktor Andrijanič: Za svoje neumnosti.

Rok Andrijanič: K'tere neumnosti?

Viktor Andrijanič: Za te v zvezi z novim OPP-njem in vašim okoljskim aktivizmom.

Rok Andrijanič: Ne vem, k'tere neumnosti so večje. Ampak, pust'va to. Sem mislil, da se še mogoče vseen' še da kaj pogovorit' s tabo.

Viktor Andrijanič: Pogovarjat' se vedno da, če se pogovarjajo pametni.

Prtemolk. Rok sede za klubsko mizico; Viktor vztraja za svojo delovno mizo.

Viktor Andrijanič: No, kaj mi boš povedal?

Rok Andrijanič: Ne vem, zakaj si t'ko napadalen? Saj lahk' tud' kar grem.

Viktor Andrijanič: No, pa pojdi. Zakaj si pol sploh prišel?

Rok Andrijanič: Sem mislil, da se mogoče vseen' še lahko pogovarjava. Vsaj, ko sva sama brez javnosti ... Navsezadnje sva vseen' oče in sin.

Viktor Andrijanič: Ja, recimo. Zakaj pa pol t'ko nastopaš in tolčeš po men'?

Viktor Andrijanič: Ne po teb'. Po tem vašem načrtu, ki je slab in škodljiv ... Jaz sem odrasel človek in imam najbrž pravico imet' svoje mnenje. To pa ne pomeni, da sem proti teb', in da zato, ker si ti moj oče, ne smem nič rečt', če vidim, da je nekaj narobe.

Viktor Andrijanič: Ti ni jasno, da kradeš čas men' in tudi seb', če že hočeš ...

Rok Andrijanič: Hotel sem ti sam' razložit', da je ta načrt res škodljiv in zakaj vse je škodljiv. Jaz pač mim' tega ne morem.

Viktor Andrijanič: Pol pa pač pojdi mimo mene in me nikar ne prihajaj kdaj še za kaj prosit. Sva zmenjena?

Rok Andrijanič: Zmenjena ... (*Vstane in stopi do vrat in tam še zastane, se obrne ...*) Mislim, da bova to zavrženo priložnost še oba obžalovala ... (*Odide*).

Viktor Andrijanič še malo gleda v zaprta vrata, morda skomigne in se vrne k zaslonu in pregledu e-pošte ...

DRUGO DEJANJE

Prvi prizor: Županova pisarna. Nastopata: Župan Viktor Andrijanič in podžupan Radovan Peček.

Radovan Peček: Ja, zdaj že vsi vejo. Ustanovil' so društvo Narava in kultura. Glavni so ti trije, ki so b'li na zboru. Tvoj sin je predsednik, oni drugi mulc sekretar, punca, ki tako milo zgleda, je njuna tajnica. Sem slišal, da so bili nek'teri za to, da bi ona b'la predsednica, pa še ni polnoletna.

Viktor Andrijanič: Ma, jebemti sunce! Navsezadnje mi bo sin zminiral najpomembnejši načrt v mandatu. Pomagata pa mu še hči svetnika, ki tud' ni podprl osnutka in sin druž'ga, ki je glasoval proti. Opozicija!

Radovan Peček: Ne vem, kol'k' je to povezan'. Ti današnji osemnajstletniki, dvajsetletniki, so neka čist' svoja generacija. T'ko vsaj pišejo po cajtengah ...

Viktor Andrijanič: Ne vem ... Ta moj je ... Ne vem, čist' po svoje iztirjen ... Zdaj pa 'mam, ko sem bil preveč popustljiv in sem skušal vse razumeti ...

Radovan Peček: Saj pravijo, da je najtežje vzgajat' otroke, kol'k' popuščati, kol'k' dovol't, da niso zatrti. S tem se zdaj tud' jaz ubadam.

Viktor Andrijanič: Ko je bil v puberteti, je bil t'ko »občutljiv in ranljiv« ... Je govorila moja. V bistvu razvjen, zamerljiv, trmast, neuravnovešen. Midva pa sva mu popuščala in prenašala njegove muhe. To ima po njej. Po meni gotov' ne. Ona tud' ves čas nekaj po svoje muti. Oba sta težka in zamerljiva ... Da sem kar vesel, ko grem od doma.

Radovan Peček: Prav'jo, da ni dobr', če preveč popuščáš, ker se navadijo. Kje pa je meja ...

Viktor Andrijanič: Bil je z'lo nepredvidljiv ... Dvakrat sem mal' zavpil in je kar 'zginil. Enkrat ga štiriindvajset ur ni bilo, da smo že klicali policijo. Žena mi je skoraj kri spila, ker sem ga mal' napizdil in je kar šel ...

Radovan Peček: Ja, t'ko je. Jaz 'mam dve punčki in me je že strah, kaj bo, ko bo izbruhnila puberteta. Danes 'met' otroke je ... Bojim se, da bo kar nekaj ljudi potegn'lo z njimi, čeprav so t'ko mladi.

Viktor Andrijanič: Saj to je problem. Že t'ko so, ko je Rozalija raztrob'la, da je bila na zboru večina proti, ljudje še dodatno začeli pošiljati sporočila, da zavračajo predlog.

Radovan Peček: Težka bo ... Pa še županov sin vodi upor!

Viktor Andrijanič: Sranje! Leto in pol do volitev!

Radovan Peček: Ja, zoprno.

Zazvoni Viktorjev mobilni telefon ...

Viktor Andrijanič (*pogleda, kdo kliče in zavije z očmi, polglasno opsuje*): Pizda, zdaj pa še ta! (*vkluči telefon*) Halo, Janez, kako ... (*zavija z očmi, kima*) Saj ni t'ko hudo, kot je videti ... Ja, vem, da je naš zraven, ampak v resnici ni on glavni. Njega rinejo naprej, ker je moj sin. Kot slišim je najbolj glasna in sitna punca, ki je bila na zboru, samo da je premlada, da bi bila predsednica društva in formalno vodja ... (*odkimava*). Jasno, ja popolnoma jasno ... Vem, veliko denarja je že vložen'ga. Vem, kaj to pomeni ... Ni dileme. Bomo uredili in spravili skoz. Samo, zdaj mor'mo še bolj premišljeno ... Mal' bolj v rokavicah, ker so že kmal' volitve in ... Ja, pizda, nekaj mescev bodo potrpel'. Pri teh rečeh se nikol' ne ve, kako in zakaj se bo zapletl'. To je prostor! Zemlja. Na to so občutljivi ... (*kot da se ustraši, zavija z očmi ...*) Lej, saj bom jaz z njim govoril ... Je pa treba razumet', današnja mladina je drugačna, čisto drugačna. To ni več mladina, ki se zanima sam' za žure in se vdaja mamilom. Zdaj se zanimajo za stvari, ki se tičejo prihodnosti ... Celu na volitve so začel' hodit' ... Jebi ga, t'ko je. Drugačni so ... Ne ne, to bi bilo narobe. Še spodbudil' bi jih, če bi jim kdo grozil ... Grožnje, sila, to bi b'la napačna pot ... Počakaj malo! Potrpi kak teden, dva, tri, da se vse malo poleže ... Saj veš, zdaj je še ta epidemija in so ljudje še zaradi tega živčni in panični. Hočem rečt', saj bomo ... Pol bomo to uredili. Čim prej, jasno ... Po pameti. Drži se ... (*počasi*

odloži telefon na mizo in si vidno oddahne).

Radovan Peček: Verderber pritiska? Je razkurjen?

Viktor Andrijanič: Penast! Grozi. Vpije. Pizdi, da si bodo Švabi premislil' in šli kam, kjer ni komplikacij. Peni, koliko je že vložil, in grozi, da mu bom jaz moral to vrn't'. Da bom že še videl, kdo in kakšen on je.

Radovan Peček: Neugodno.

Viktor Andrijanič: Grozi sinu in mi očita, da sem šlevast foter, ker mu ne znam povedat', kaj sme in česa ne sme.

Radovan Peček: Ja, res. Pa še t'ako rekoč že mal' časa volitvami. *(Kima, kot da čuti z njim, a ne povsem prepričljivo ...).*

Viktor Andrijanič: Saj sploh nisem vsega razumel. Pravi, da ne gre sam' za njega in njegov problem, in da so vpleteni še drugi, močnejši in nevarni igralci ... Ne vem, kaj je mislil s tem.

Zatemnitev

Drugi prizor: Bufffet ali Cafe bar z nekaj malo nižjimi mizami. Za dvema v ozadju sedi nekaj starejših ljudi, med njimi tudi Starejša ženska in Lena Andrijanič, Alojz Kotar, Rozalija Novak in Radovan Peček, nekateri tudi z maskami čez usta in nosove, v ospredju so za svojo mizo Rok Andrijanič, Žiga Gajski in Zarja Medved; streže Mlajša ženska, tudi z masko.

Rok Andrijanič: *(Vstane, ploskne, da pritegne pozornost)* Spoštovani, ne bi vas rad motil in vam jemal velik' časa, ker vem, da ste prišli posedet in se razvedrit na ta lep, sončen dan, čeprav zimski. Radi bi vas samo opozoril', čeprav vem, da v glavnem to že veste in mislite enako kot mi *(pokaže na Zarjo in Žigo)* ... Vrh občine se je odločil, da nam vsili prostorski načrt za novo industrijsko cono tik ob starem delu naselja, tam, kjer so najboljše njive v naši občini, in kjer se prideluje hrana tudi za nas, za ljudi in domače živali. Neko nemško podjetje naj bi tam zgradilo veliko tovarno karoserij za kamione; ta proizvodnja, pa takšna, kot je planirana, pomeni hudo obremenitev okolja. In ravno zato hočejo prit' sem, da jim ne bi bilo treba izpeljat' vseh zaščitnih postopkov in ukrepov, ki onesnaževanje okolja omejuje pod predpisane meje izpustov ... Ampak oni računajo na to, da bi se pri nas lahko izogn'li tud' predpisanim omejitvam, na račun našega zdravja! Mi mladi smo proti tem planom, ki ogrožajo našo prihodnost! Uničili bodo najboljše njive v občini in ogrozili naše zdravje, zato da zgradijo tovarno, ki naj bi lastnikom prinašala čim višje dobičke! In tega ne smemo dovoliti!

Alojz Kotar: In kako mislite to preprečit'? Saj vidiš, da se tvoj oče ne zmeni za čist' noben argument.

Zarja Medved: Zahtevali' bomo referendum! Ker drugače očitno ne bo šlo.

Rok Andrijanič: Ja, začel' bomo zbirati podpise za referendum, če ne bo drugače.

Radovan Peček: Pol si ti proti očetu?

Rok Andrijanič: Če se oče moti in dela narobe, je pač treba bit' tudi prot' očetu.

Rozalija Novak: Svet se spreminja. Dan's so mlajši včasih pametnejši kot starejši.

Starejša ženska (Leni): Pol se on čist' res bori proti očetu?

Lena Andrijanič: Kaj naj rečem? Mladi so se organizirali in so proti ... Saj pravi, da ne gre samo za spor z njim, ampak za način, kako tudi ta lokalna politika razmišlja in deluje in za pritiske, ki so za vsem tem ... Viktor je moral prisluhniť predlogom in pobudam, ki so se pojavili, ko so začeli postopek. Taka so pravila. Zdaj pa pač vsi tisti, ki imajo nek svoj interes, pritiskajo na njega, kaj pa bo na koncu iz tega, se še ne ve ... Samo da on zdaj čisto noben'ga, ki razmišlja tud' o posledicah, več ne posluša ... Govori pa Rok v redu, a ne?

Starejša ženska: Rok? Ja. Se ga da poslušat'.

Mlajša ženska: Dober govornik. Nič se ne zapleta.

Rok Andrijanič: Mi smo proti v imenu prihodnosti nas vseh; tudi vas, starejših. Poglejte, vsi že čutimo podnebne spremembe! Vreme se spreminja! Ni več zim. Imamo suše in po drugi strani vedno več poplav. V večini črpališč za vodovode je že treba klorirat' vodo, živalske vrste izumirajo, rastline izginjajo, kakovost prsti se slabša zaradi izčrpavanja v naši občini pa bi pozidali najboljše njive! Kaj bomo jedli, če tako delamo z zemljo?

Rozalija Novak: Boš naredil revolucijo, županov sin?

Rok Andrijanič: Ne. Nobene revolucije. Treba se je znat' dogovorit'. Tudi referendum je tak način, ker se z glasovanjem za ali proti v bistvu dogovorimo kako.

Žiga Gajski: To je demokracija. Gre za našo pravico, pravica vseh občanov, da povemo svoje mnenje in, če je treba, odločimo o tem. In župan to ve in mi upamo, da bo spoštoval voljo večine in občinskemu svetu takoj predlagal sklep, ki bo skladen s to voljo ...

Radovan Peček (*vstane*): Mladeniča imata prav. Proti volji večine se ne sme in ne more nič zgoditi. Jaz ne bom predvideval, kako se bo odločil župan; to je njegova stvar. Ampak, kar pravita fanta, je prav. Tako mora biti.

Rozalija Novak: Kako pa boste to izpeljali?

Alojz Kotar: Kmetje, kar nas še je, lahk' gremo tudi na cesto s traktorji.

Zarja Medved: Če bo treba, bomo vsakemu občanu posebej razložil', kaj ta načrt pomeni za okolje. Tega ne bomo dovolil'. To je napad na našo prihodnost.

Žiga Gajski: Tako ne mislimo sam' mi, ki smo tu. V društvo Narava in kultura, je vključenih že velik' mladih iz občine.

Rok Andrijanič: To je res. Velik' več mladih se je vključ'lo, kot smo pričakovali, da se jih bo.

Gotovo so tudi vaši vnuki, sinovi in hčere že z nami.

Mlajša ženska: Jaz mislim, da jih je treba poslušat!

Rozalija Novak: Tudi naš Tinček se je včlanil. Moj vnuk!

Alojz Kotar: Jaz se absolutno strinjam s tem. Za najboljšo zemljo gre.

Rozalija Novak: Pa bo zavrelo v občini. Samo, kakšen bo konec? Je slišat', da gre za velik' d'narja. D'nar pa je sveta vladar.

Zarja Medved: Demokracija je močnejša. Mora biti močnejša. Ker ne gre dr'gač', bo pač referendum. Mi bomo šli do konca!

Rok Andrijanič: Jaz upam, da bo vseeno prevladala pamet in bomo dosegli to, kar bo v korist vseh nas, občanov in tudi širše, na miren način.

Rozalija Novak: Bomo videl'. Bomo videl' ...

Lena Andrijanič: A ne pravijo, da se na koncu nobena juha ne poje tako vroča, kot se skuha.

Starejša ženska: Samo včasih se prej tud' kdo opeče.

Zatemnitev

Tretji prizor: Županova pisarna. Župan stoji za mizo in telefonira ...

Viktor Andrijanič: Ja, seveda je, javna razprava je zaključena. Že nekaj časa. Pripombe in predlogi so takšni in drugačni ... Vem, da je to tud' za vas težava, ker ste predvideli čas za pripravo predloga ... Je nekaj pomislekov, ampak se strinjam, z ustreznimi manjšimi prilagoditvami bi lahko šli naprej in ne bi preveč tvegali, če bi b'lo in ostalo tako. Ampak ravno zdaj po občini najbolj vre. Naenkrat ... A, ste že slišali, ne. Jaz mislim, da bi bilo modro še mal' počakati ... Ne vem, kol'ko časa. Mogoče mesec dni, dva ... Vem, da se mudí, in da smo prej hiteli, ampak, če hočemo res spraviti vse skupaj skoz občinski svet, bi b'lo celo najboljšo počakati do volitev in nove zasedbe v občinskem svetu ... Takoj po volitvah je vedno malo' lažje ... Saj bom videl, čez nekaj dni vas spet pokličem in se bomo zmenili, kako hitro bi lahko nadaljevali z obravnavo, da boste imel' zadosti časa za pripravo gradiv ... Ja, mi se lahk' dobimo in zmenimo, katere pripombe in predloge upoštevati in kako ... Saj razumete kako je po občinah. Vedno se kaj zatika; ljudi je treba prepričevati ...

V prostor tako rekoč vdre, hitro in brez trkanja, Janez A. Verderber ...

Janez A. Verderber: Zdaj me pa poslušaj, jebem ti mater! Že spet zavlačuješ ... *(obmolkne, ko vidi, da je prekinil župana, ki skuša z dlanjo preprečiti, da bi Verderberjev izpad slišal tudi njegovo telefonski sogovornik ...)*

Viktor Andrijanič: Oprostite, gospa Vesna, moram nehati. Vas kasneje še enkrat pokličem. *(Izključi telefon)*

Janez A. Verderber: A govoriš z babo, ki pripravlja naš zazidal'c?

Viktor Andrijanič: Ja.

Janez A. Verderber: Tudi jaz sem danes govoril z njo in pravi, da še vedno ni dobila pripomb od vas in vsega, kar je treba vzeti v obzir, ko je končane zajebancije z ljudmi; mislim te bedaste javne razprave.

Viktor Andrijanič: Ja, vem. To ne gre t'ko hitro.

Janez A. Verderber: A znaš razložiti, zakaj ne.

Viktor Andrijanič: Mi smo pripombe in predloge pregledovali na treh internih sestankih in zdaj svetovalka pripravlja osnutke stališč do njih in to bo šlo k Vesni in sodelavcem, da bodo oblikovali predlog stališč, s katerim moramo seznaniti občinski svet. Glede na vzdušje v občini, mora to biti dobro pripravljeno. Poleg tega v tej situaciji ni pametno prehitro iti na svet, ker si kak svetnik pod pritiskom lahko premisli in glasuje proti.

Janez A. Verderber: V pičko materino! Vi se lahko zajebavate v tri dni! Javni sektor! Mi, v realnem sektorju nimamo časa za zajebancijo ... Ne se hecat'!

Viktor Andrijanič: Tu se nihče ne heca. Ampak, če hočeš v vojni zmagati, moraš znati ravnati taktično.

Janez A. Verderber: Kaj to pomeni?

Viktor Andrijanič: Da mi vemo, kdaj je pametno malo počakati, zabremzati, da se duhovi pomirijo, da pridejo pomlad in spomladanska dela, »živel Prvi maj«, učenje za maturo in takrat se ljudje začnejo manj zanimati za skupne probleme ...

Janez A. Verderber: Pa ti obvladaš to svojo občino ali ne?!

Viktor Andrijanič: Brez skrbi, obvladam. Ker znam razmišljati strateško in taktično.

Janez A. Verderber: Jebeš »strateško in taktično«! Ni časa za to. Mi moramo iti naprej! A ti ne razumeš, da ne gre samo zame in za to, kar bom jaz izgubil, če se to zavleče. Tu so v igri močnejši igralci in bolj nevarni.

Viktor Andrijanič: Ampak, če so pametni, bodo razumeli položaj in tudi to, da je pametno počakati s končnim glasovanjem o tem aktu na čas po volitvah. Pred volitvami in v tem pregretem ozračju bo to zelo tvegano.

Janez A. Verderber: Ni šans! Kaj nas briga to, ali boš ti še enkrat izvoljen ali ne. To ni važno! Za začetek umiri svojega mulca in zahtevaj, da on umiri bando okrog sebe! Misliš, da ne vem, da nastopajo po lokalih in agitirajo po občini in hujskajo ljudi, grozijo z referendumom. Pička jim materina! Povej mu, naj nehajo, če hoče obdržati jajca!

Viktor Andrijanič: A ti groziš mojemu sinu?

Janez A. Verderber: Nič nisem rekel: prav pa bi b'lo, da bi razumeli, da gre tu za resnično življenje. Za življenje, ki je borba in ne izmišljena virtualna resničnost; ne igra, ki ji oni rečejo demokracija. Saj sam veš, da je to pičkin dim.

Viktor Andrijanič: Mi bomo svoje naredili'

Janez A. Verderber: Upam! Bo treba tud' hitro, da bo dobro in prav za vse!

Viktor Andrijanič (*vzame sveženj papirjev z mize*): T'ko kot je treba in hitro kot bo le mogoče. Oprost', moram it'. Sestan'k. *Kar odide iz pisarne.*

Janez A. Verderber: Saj jaz tud'. *Odide še on.*

Zatemnitev

Četrty prizor: Dnevna soba v stanovanjski hiši Andrijaničevih. Sedežna garnitura, dve leseni stojali s sobnimi cveticami, Velik TV ekran na nizki omarici. Dve, tri, bolj realistične krajine na steni ... Viktor bere dnevni časopis na kavču; vstopi Rok ... Kasneje še Lena Andrijanič ...

Rok Andrijanič: Oprosti, nisem vedel, da si doma.

Viktor Andrijanič: Te moti, če sem doma?

Rok Andrijanič se obrne, kot da namerava oditi.

Viktor Andrijanič: Počakaj! Kam greš?

Rok Andrijanič: Nazaj v svojo sobo.

Viktor Andrijanič: Počakaj malo! Mor'va se pogovorit'.

Rok Andrijanič: O čem?

Viktor Andrijanič: Saj dobr' veš o čem ... Mene to, da 'mate mladi mnenje o načrtu pozidave tam na polju niti ne mot' t'ko z'lo, kot nek'teri mislijo, da me, al' da bi me moral' motit'. Tud' to me ne moti, da si ti v bistvu glavni pr' tem. Jaz razumem in celo prav se mi zdi, da razmišljate o teh rečeh in tud', da ste proti, če je to res smiselno ...

Rok Andrijanič: In kdo oceni in odloči, kdaj je smiselno?

Viktor Andrijanič: Kdo! Zdaj vrag že jemlje šalo. Za občino je to izjemna priložnost, za k'tero se spleča tud' kaj žrtvovat', tudi nekaj njiv, ki jih nek'teri lastniki itak več ne obdelujejo ... Mislim, t'ko zagrizeno govor't' o pomembnosti hrane, ki naj bi jo tam prideloval', kot da je od te hrane odvisne pol države, je nesmisel. Mi pa to pril'ko, če boste še naprej težil' in podpiral' stare kmete, ki so t'ko ali t'ko proti vsemu, naj bo še t'ko dobrodošlo, lahko z'lo hitro 'zgubimo ... Ne sam' priložnost, da pride v občino resna firma in tisoč delovnih mest. Še kaj več. Tudi jaz osebno lahk' velik' 'zgubim in z mano vred vsa naša družina. Tud' ti! Če to propade, bom gotov' 'zgubil na volitvah ...

Podžupan se že rine naprej, podpihuje ljudi, širi govorce, da naj bi se jaz okoristil ...

Rok Andrijanič: In, si se ... okoristil?

Viktor Andrijanič: Ma, daj ga srat!

Rok Andrijanič: Kaj pa novi volvo pred hišo? A ni Verderber pr'skočil pri tej hitri zamenjavi družinskega avta, pri čemer je celo mama naenkrat dobila tvoj'ga opl'a, ki je v resnic' še čist' v redu avto?

Viktor Andrijanič: Daj, nehaj! Ne smeš vsega verjeti, kar čvekajo po gostilnah in bifejih!

Rok Andrijanič: Če pomislim, kolik' stane tak volvo, se mi zdi razlaga, ki jo je slišat', ne sam' po bifejih in gostilnah, kar prepričljiva.

Viktor Andrijanič: Ja, jebemti! Komu verjameš? Men' al' vaškim pijancem in opravljkam?

Rok Andrijanič: Kaj naj ti rečem ...

Viktor Andrijanič: Jebemti sunce! ... A pol ti men' ne zaupaš in ne verjameš? Svoj'mu očetu?

Rok Andrijanič: Tud' v tem primeru, žal, ne ... Pa tud', če bi jaz hotel, da odstop'mo od naših stališč in se umaknemo, ne morem jaz o tem odločit' niti koga prisilit' v to. Društvo nisem jaz in ...

Viktor Andrijanič: Pol se pa kar poberi iz te hiše! Jebemti, ne se zajebavat' in ...

Rok Andrijanič: Prav. Bom pa šel! Da ne boš rekel, da te ne ubogam! (*Odide. Zaloputne z vrati za seboj*)

Viktor Andrijanič (*zavpije za njim*): Nehaj loputat', pička ti materina! Ti nisi več moj sin! Razdedinil te bom! Kreten!

Vstopi Lena Andrijanič in zastane pred vrati ...

Lena Andrijanič: Kaj vpiješ! Saj te ne sliši več ... Je že zunaj.

Viktor Andrijanič: Ma, jebi se še ti!

Lena Andrijanič se še nasmehne in zmaje z glavo ter odide ...

Zatemnitev

Peti prizor: Odprt prostor, trg sredi že kar urbaniziranega središča občine. Nastopajo: Rozalija Novak, Starejša ženska, Mlajša ženska, Ivan Recelj, kasneje tudi Lena Andrijanič in Zarja Medved in še kasneje Radovan Peček, vsi z maskami.

Rozalija Novak: Lepo godl'o si je skuhal župan ... Ne vem, kako bo z naslednjimi volitvami. Sina je nagnal od hiše in se prodal špekulantu, ki hoče pripel'at' tiste Nemce v občino!

Okoristil se je na naš račun in zdaj bi, čeprav smo vsi proti, rad 'spel'al svoj načrt do konca ... Ne verjamem, da bi ga po tem ljudje še volili ... Jaz ga že ne bom.

Starejša ženska: Ja, res 'ma naenkrat z'lo velik' nasprotnikov.

Ivan Recelj: Trmast člov'k in zagledan vase. T'ko se to zgodi. Ko se usede na stolček, počasi 'zgubi stik z resničnostjo in ne sliši več ljudi.

Starejša ženska: Kdo bi pa pol lahk' prevzel za njim?

Rozalija Novak: Po moje podžupan. Peček. On pozna občino, ve kaj je treba delat' in tud' ljudi zna poslušat'. Pravi kandidat.

Ivan Recelj: Saj je Andrijanič tud' obljubljal, da bo poslušal ljudi. Na koncu pa vidiš, da gre vsem sam' za plače in za to, da ljudi okrog prinesejo ... Peček je tvoja žlahta, a ne?

Rozalija Novak: Pa kaj pol?! Pošten člov'k je. Ljudski člov'k. Pr'jazen.

Mlajša ženska: A Roka je pa kar nagnal iz hiše? Kam je pa šel?

Rozalija Novak: Pravijo, da k sošolcu iz nov'ga naselja. K tist'mu, ki je tud' v njihovem društvu in hod' na sestanke z njim. Mislim, da je Žiga. Kaj pa veš; jaz bi razumela, če bi šel h kakšni puncu in ne kar k en'mu ...

Ivan Recelj: Zakaj pa? Če se znajdeš na cesti, pač najprej pomisliš na prijat'lje, če jih 'maš.

Rozalija Novak: Ja, že že ... Ampak, saj veš. Danes je vse t'ko čudno. Celo moderno je, če sta dve puncu ali dva fanta skupaj, kot da bi b'la poročena.

Ivan Recelj: Eh, ti takoj zmelješ v svoji glavi kaj čudnega, sam', da 'maš kaj za raznašat' po vasi.

Starejša ženska: Ne bi rekla, men' se zdita fanta normalna.

Mlajša ženska: Men' tud'. Žiga je po moje t'ko al' t'ko par s tisto punco, ki je tud' ponavad' z njima.

Nastopita in približata se jim Lena Andrijanič in Zarja Medved ...

Zarja Medved: Ja, jaz ga vsak dan vidim. V šoli, zjutraj na avtobusu ... in meni deluje v redu. Normalno.

Lena Andrijanič: Ni videti prizadet ali kaj takega?

Zarja Medved: Mislim, da ne ...

Rozalija Novak: Dober dan, gospa županja! Kako ste kaj?

Lena Andrijanič (*zastane*): Dobro, hvala. Pa vi, gospa ...

Rozalija Novak: Rozalija (*ji pomoli roko v pozdrav*). Vdova.

Lena Andrijanič: Me veseli ... Oprostite, veseli me, da sem vas spoznala. To, da ste vdova je seveda žalostno ...

Rozalija Novak: Kje pa. Sem že dolgo. Pa še pijanec je bil. Grobijan. Pa gospodična? Je to bodoča snaha?

Zarja Medved: Kaj?! Kaj pa govorite?

Lena Andrijanič: No ... Oprostite, jaz seveda nisem županja, ampak samo njegova žena. Sin Rok je pa v redu, če vas to zanima. Mudi se nama! Na svidenje!

Lena Andrijanič in Zarja Medved hitro odideta, hkrati z druge strani nastopi podžupan Radovan Peček ..

Radovan Peček: Dober dan. Saj to je že pravi zbor občanov v maskah. A ni b'la ravno zdaj z vami tud' županja?

Rozalija Novak: Je b'la, pa je rekla, da ni več županja, ampak sam' še županova žena.

Radovan Peček: Saj saj, menda se res kregata, odkar je nagnal sina. Zdaj mu gre vse narobe.

Ivan Recelj: Boš na volitvah ti kandidiral za župana?

Radovan Peček: No ... To je še daleč. Za zdaj še nič ne vem, kaj bo.

Rozalija Novak: Bi b'lo prav in primerno. Domač človek, ne pritepenec.

Radovan Peček: Pust'mo to, teta! Bo kar bo.

Ivan Recelj: Govori se že t'ko. Nekatere oboževalke tud' že agitirajo zate.

Zatemnitev

Šesti prizor: Županova pisarna, Viktor Andrijanič in podžupan Radovan Peček sedita kot dva šolarčka za nizko klubsko mizo za manjše sestanke; Janez A. Verderber, ki je videti precej razburjen, živčno hodi gor in dol ...

Janez A. Verderber: V pičko materino, nehajmo se hecat' in sprenevedat'; vse skupaj stoji že več kot tri mesce in pol! Jaz sem še lahk' razumel, da se počaka dva tedna ali tri, da ljudje mal' pozabijo na kurčevo javno razpravo, ne pa tega, da tri mes'ce po koncu še niti stališč do pripomb ni! Pa vi tukaj se res hecate. Zavedajte pa se, da bo na koncu, če bo vse skupaj propadlo, nekdo debelo plačal za to. To ne bo šlo kar brez posledic mim' ... Jaz ne bom zastavil svoje glave za noben'ga od vas!

Viktor Andrijanič: Pomiri se, Janez! Pripomb in raznih predlogov je bilo ogromno in vse to zavrniti, misl'm zavrniti z argumenti, se ne da tako hitro!

Janez A. Verderber: Ma, jebeš ti to! Usral si se; to je to! Vse se da, če se hoče, in če si ded'c. Pač našteješ kurčeve pripombe, nadrobiš par fraz o razvoju, o perspektivnih delovnih mestih, izzivih za mlade, o najnovejših tehnologijah in tako naprej! Če še kdo tečnari, ga stisneš v kot, mu vtakneš v žep jurja, pa bo mir. Če pa se še kdo usaja, pa se že kaj najde, kar ga umiri, v skrajnem primeru se lahk' zaleti v kakšno trdo pest ... One svoje mladince pa ... Daj jim žogo in jih pošlji na igrišče in naj se tam igrajo. Povej jim, da so te stvari mal' prevel'ke za njih! Če bo treba, pa se bo že našel kdo, ki bo kakega najbolj sitnega znal umirit'.

Radovan Peček: Poglejte, gospod Verderber, to kar pravi gospod župan, je res. Ne gre t'ko hitro in mi ... Mladi zbirajo podpise za referendum ...

Janez A. Verderber: Nehaj jamrati! Ti nisi faktor! Kakšen referendum, v materino! Hočem, da se to ustavi, in da se v tednu dni ta reč končno premakne, ker bo drugače res še kdo najebal ... Ne se zajebavat' z mano!

Janez A. Verderber naglo odide, župan in podžupan pa se samo spogledata, podžupan kot da zaskrbljeno odkimava ...

Radovan Peček: Ta se več sploh ne obvlada.

Viktor Andrijanič: Po moje mora res 'met' še koga nad sabo, ki pritiska nanj on pa naprej na nas. Pa ne mislim na nemško firmo. Najbrž je še kdo vmes.

Zatemnitev

Sedmi prizor: Nekje zunaj; na samem. Morda pod kakšnim drevesom. Nastopata: Lena Andrijanič in Rok Andrijanič.

Lena Andrijanič: A ne bi vseeno malo premislil in prišel domov. Mislim, to je nujno! Čez en mesec se začne matura in ti rabiš svoj prostor in mir, da se boš lahko pripravil ... En teden bosta tiho hodila drug mimo drugega, pol bo pa nekako šlo. Saj smo še vedno družina ...

Rok Andrijanič: Mama, saj veš, da je iztiril! To ni isti člov'k, kot je bil še pred tremi leti. Takrat sem ga še cenil in ga 'mel rad ... Zdaj me je sram, da je moj foter. Pustil se je kupit', razumeš ... Pizda! A razumeš?

Lena Andrijanič: Vem, to vsi pravijo. Ampak, če bo tako ostalo, bo še slabše ...

Rok Andrijanič: Jaz ne morem domov. Ne želim živet' v isti hiši kot on. Ne vem, kako ti zdržiš z njim ... Mislim, to je člov'k, ki mu je za vse vseen'. Tudi zame in zate!

Lena Andrijanič: Jaz pa le mislim, da ni tako. Zaneslo ga je. On je bil pošten in zdaj je malo zdrsnil. Saj vem, vsi to govorijo, namigujejo, meni podtikajo zvita vprašanja, ampak mogoče ni zadosti premislil ... Saj se ni mogel tako popolnoma spremeniti!

Rok Andrijanič: Mama, men' je žal zate, ampak ne bom prišel nazaj. Ne morem. Po moje

morš tud' ti premislit', kako naprej ...

Lena Andrijanič: Jaz te prosim, da vseeno še malo premisli! (*Ga poskuša objeti, on pa se ji počasi izvije in odide. Ona še malo gleda za njim in se obrne v drugo smer...*)

Zatemnitev

Osmi prizor: Janez A. Verderber telefonira nekje na prostem in se vmes ozira okrog sebe, kot da oprezuje, če se mu kdo približuje in bi lahko slišal, kaj govori ...

Janez A. Verderber: Poslušaj, za zdaj bi rad sam' to, da si od daleč ogledaš tega Roka, t'ko da boš v primeru, če te pokličem in se t'ko zmeniva ... Če se zmeniva, čim prej, če se da v enem dnevu, prišel do njega nekje na samem in ga tol'k' prestrašu, da se bo mulc nehal zajebavat' ... Gimnazijec je še. Zadnji letnik. Županov sin ... Župana ene občine, v kateri pripravl'amo en velik in pomemben projekt. Pizdun, ki še nima pojma, kaj je življenje, je zbobnal skupaj nekaj seb' podobnih in zdaj skušajo zminirat' ta naš projekt ... Po moje se njemu v resnic' jebe za projekt; on nagaja fotru, ki pač v občini to vodi ... Kaj pa jaz vem, najbrž se mu je foter, kdo ve kdaj in zakaj z'lo zameril ... Saj ni važno. Zdaj se mu maščuje tako, da bo s pomočjo svoje bande nazadnje celo res prepreču naš projekt in celo to, da bi bil foter drugo leto spet izvoljen. Celo od doma je šel in zdaj živi z enim prijatlom pri njem doma ... Kaj? Če sta pedra? Po moje ne. Ne zgledata te sorte ... Ne maraš' pedrov? Saj jaz tud' ne ... Ampak, da bi bil že vsak drug, ki okrog hod', se mi vseen' ne zdi ... Pa saj to ni važno! Mi tukaj lahk' 'zgubimo vel'ko priložnost na račun zajebancije nezrel'ga kurca s fotrom ... Ne še! Te bom poklical in ti povedal, ali ga je treba in kdaj ga je treba nalom't. Zdaj ga sam' spreml'aj, da boš lahk' to takoj naredu, ko te pokličem, v enem dnevu, največ dveh ... Ne, ni ga treba polom't. Kje pa! Nismo na Siciliji. Toliko, da ga prestrašiš, da bo odnehal ... Brez dveh, treh po gobcu ne bo šlo ... No, dva tisoč eurov, prav ... In stroški za tole prej. Prav, se slišiva. (*pospravi mobilni telefon, se še enkrat ozre okrog sebe in odide ...*)

Zatemnitev

Deveti prizor: Županova pisarna na občini. Prisotni: Viktor Andrijanič za svojo pisalno mizo, podžupan Radovan Peček ob nizki klubski mizi, nekoliko kasneje nastopi Janez A. Verderber.

Radovan Peček: Kar mal' presenečen, da ne rečem razočaran, sem bil, ko sem na ul'ci slišal, da je postopek za sprejem OPPN-ja ustavl'n. Sem mislil, da se bomo o tem, kako naprej, ali hitrej' ali počasnej', pogovor'l'.

Viktor Andrijanič: A se nisi ti v bistvu strinjal s temi, ki protestirajo, ugovarjajo, pošil'ajo pripombe in zahtevajo, da se postopek ustav'?

Radovan Peček: Ne, kje pa! Jaz sem se strinjal samo s tem, da imajo vsi pravico povedat' mnenje in tudi nasprotovat' če ... To pravico jim daje zakon.

Viktor Andrijanič: Jasno, jaz sem jim pa prisluhnil.

Radovan Peček: A pol bomo zdaj kar dvign'li roke, ne glede na to, kaj in kol'k' časa smo

Vložil' in živcev, dela, denarja ...?

Viktor Andrijanič: Za zdaj postopek stoji. Mogoče za ves čas do volitev, da se ne bi kdo preveč okoriščal s tem vzdušjem preprirov in slabe volje enih in drugih ... Pol bomo pa vid'l, kako bo kazalo: nadaljevat' ali dokončno opustit' vse skupaj.

Radovan Peček: A zarad' tega, ker bodo ta mladi kmalu zbrali podpise za referendum?

Viktor Andrijanič: Tud' ... Če vse stoji, vsi postopki, lahko tudi referendum prestavimo na čas po volitvah, da se bomo bolj neobremenjeno odločal'.

Radovan Peček: Ja, to pa ne vem, če bo šlo.

Vstopi Janez A. Verderber ... Tokrat ne hitro ali že kar nasilno kot običajno. Tudi posebej razburjen ali razkurjen ni videti ...

Janez A. Verderber: Dober dan. (*Sede za klubsko mizo ...*) Zdaj je pol naš načrt ukinjen?

Radovan Peček: Začasno ustavl'en.

Janez A. Verderber: Kar se mene tiče, je jasno; za zmeraj.

Viktor Andrijanič: Zakaj za zmeraj? Saj najbrž vsak razumen človek in tudi tvoji naročniki razumejo, da kadar so strasti na terenu t'ko razvnete in še volitve pred vrati, nima smisla rin't' z glavo skož' zid?

Janez A. Verderber: Mogoče ... Ampak večina razumnih ljudi tud' pričakuje, da župan, ki že dva mandata vlada, zna prepričat' ljudi, kaj je dobro za njih. Pa se je izkazal', da še sina ne znaš prepričat'. No, kar je, je. Tudi zame je konec te zgodbe. Jaz moram zdaj sam' še pospravit' za sabo in: »Adijo, Mare!«

Viktor Andrijanič: Ja, pizda, no! Če je kdo mislil, da to gre, kot da robot vijake štanca, se je pač motil. To bi tudi tvoji Nemci lahko razumel', da gre tu za ljudi, in da je pač treba računat' na možne zaplete ... Jaz ne morem mim' volje večine ljudi.

Janez A. Verderber: Pač niso razumel'. So navajeni na drug sistem ... Karkoli se bo zgod'l', ne mene spraševat', kdo je kriv ... Uživajta, gospoda« (*odide*).

Župan in podžupan se spogledata; podžupan skomigne z rameni. Župan zamahne z roko ...

Zatemnitev

TRETJE DEJANJE

Prvi prizor: Županova pisarna. Prisotna župan Viktor Andrijanič in podžupan Radovan Peček; kasneje nastopi še Lena Andrijanič.

Zazvoni županov mobilni telefon ... dvakrat, trikrat, ker župan in podžupan oba zatopljeno gledata nekakšne skice, morda del nekega gradbenega projekta ...

Viktor Andrijanič (*dvigne telefon, ga vključi*): Prosim, župan ... Ja ... Bolnica? Urgenca? Zakaj? ... Moj sin, Rok Andrijanič? Kaj je narobe z njim? Lahk' bolj jasno ... Sumite na poškodbo hrbtenice ... Ne, že veste, da gre poškodbo ... Se bojite, da bi lahk' ostal hrom ... A ni to mal' hitr', da kar sklepate na najhujše? Kako lahk' ... Kdaj lahko pridem? Se lahko takoj pripeljem? Rad bi ... Šele čez štiri ure? Zakaj ... Saj skušam razumet' ... Razumem ... Ja, seveda verjamem, stoprocentno verjamem in zaupam. Prav ... Prav, ob enih bom tam ... Travma ... Levo od vhoda z Zaloške na desni strani ... Najlepša hvala, pridem. Nujno ... (*Se skoraj sesede na stol*)

Radovan Peček: Kaj je? ... Boš kozarec vode? Zgledaš, kot da je kdo umrl.

Viktor Andrijanič: Ne, hvala ... Sem že v redu. Pravijo, da je polomljen ... Če prav razumem, bi ga naj nekdo napadel med maturantskim plesom in vrgel al' porinu z ene terase in zdaj 'ma, t'ko prav'jo, poškodovano hrbtenico in se lahk' zgodi, da bo delno hrom ...

Radovan Peček: Kako hrom?

Viktor Andrijanič: T'ko kot tisti, ki skočijo v plitvo vodo ... Paraplegiki!

Radovan Peček: Nemogoče! ... Pa, kako že kar vejo?

Viktor Andrijanič: Sumijo ... Saj 'majo izkušnje; je kar velik' teh primerov.

Radovan Peček: Ja, kaj na ti rečem? Kaj naj ti rečem? ... Katastrofa.

Viktor Andrijanič: Katastrofa! Pa še v tej situaciji, ki jo 'mamo v familiji ...

Radovan Peček: Ja, zdaj se boste moral' spet nekaj sestavit' ...

Viktor Andrijanič: Najbrž ... Ti današnji otroci, če mu še lahk' rečem otrok, so ... Kako naj rečem? Po eni strani je ali vsaj hoče bit' grozn' občutljiv in kar naprej zarad' nečesa prizadet in užaljen, po drugi strani pa samosvoj ... Hoče biti samostojen in o vsem mislt' po svoje. Zavrača vse, kar mu ...

Vstopi Lena Andrijanič, precej burno in, že na prvi pogled, hudo razburjena, tako rekoč panična, objokana ...

Lena Andrijanič: A sploh veš, kaj si naredil! ... Zdaj imaš sina invalida! Do smrti na vozičku! Za to si ti kriv, ker si tako ravnal z njim! Saj je bil že čisto iz sebe, razdražljiv, živčen! Zaradi tebe!

Viktor Andrijanič: Čak' mal' ... Pomir' se! Kaj 'mam jaz s tem, kar se je zgod'l'?

Lena Andrijanič: Ti veš, kakšen je Rok! Gotovo je bil živčen že zaradi mature, in ker se mora odločiti, kaj bo študiral pa zaradi epidemije in omejitev in šole na daljavo in ... Pol si še ti zakuhal s temi občinskimi zdrahami in ga nazadnje še nagnal iz hiše ... Ni čudno, da se tako razrvan in znerviran zaplete v prepir ... Zdaj pa imaš svoj koncept, da je vse

drugo bolj važno kot družina ...Zdaj te tudi jaz ne želim več videti! Izgini iz mojega življenja! Pokveka! (*Odvihra*)

Radovan Peček: Huh ... Zelo jo je prizadel' tole ... Saj se bo s časom najbrž nekak' uredil'.

Viktor Andrijanič: Ne vem ... Ona 'ma, se mi zdi, že dolg' krizo, tole je sam' še ... Ne vem, kaj naj rečem ...

Radovan Peček: Boš šel domov ali kar v bolnico?

Viktor Andrijanič: Ne. Domov ne grem ... Ne v tej situaciji. V bolnico lahk' pridem šele po dvanajsti, so rekl'. Ob enih ... Bom kar tukaj. Bom že kaj.

Radovan Peček: Prav. Če kaj rabiš ...

Viktor Andrijanič: Nič nič ... Pa nič ne razlagaj po občini ... Za zdaj nič ...

Radovan Peček: Drži ... Prav. (*Odide*)

Viktor obsedi za mizo, se za nekaj trenutkov zazre v prazno, potem se obrne k delovni mizi in začne napol odsotno brskati po papirjih pred seboj ... Podpisuje ...

Počasna zatemnitev

Drugi prizor: Bolnišnica. Rok leži v železni bolniški postelji, na čisto povsem ravni in čvrsti podlagi, obložen in prevezan, da se ne more premikati. Obraz ima prelepljen z obliži. Ob njem stoji Lena Andrijanič in ga nekaj časa samo gleda in potihoma hlipa ...

Rok Andrijanič: Daj, mama, nehaj jokat'. Saj mogoče pa ne bo t'ko hudo ...

Lena Andrijanič: Upam ... Zakaj pa nisem smela takoj k tebi?

Rok Andrijanič: Ker sem spal ... Mogoče bo čez čas le šlo na boljš' kot zdaj kaže prognoza ...

Lena Andrijanič: Upam ... Veš, da upam ... Pa kako ... Zakaj se je to ...

Rok Andrijanič: On me je ... Misl'm tip, ki ne vem, kdo in kaj sploh je, me je udaril in sem se opotekel nazaj in prekobilil čez ograjo terase, ki je z'lo nizka ... Padel sem dol ... Na glavo ... Če bi b'la ograja mal' višja ...

Lena Andrijanič: Ampak zakaj? Kaj je rekel ... Kaj sta imela med sabo?

Rok Andrijanič: Ne vem ... Nič osebnega. Rekel je ... Da se vtikam v stvari, ki me nič ne brigajo in delam ljudem škodo ...

Lena Andrijanič: Misliš, da je to zaradi teh preprirov v občini? Zaradi nove cone?

Rok Andrijanič: Ja. Misl'm, da je šlo za to.

Lena Andrijanič: Misliš? Samo sklepaš ali ...?

Rok Andrijanič: Verjamem ... Vem ... Ampak, ne govor' tega! Niti besede! Noben'mu! Saj ne morem nič dokazat' ... Ne vem, kdo je bil ne kako zgleda. Je b'la tema ... Ampak, to bom spel'al do konca, tud' če iz postelje!

Lena Andrijanič: Ampak njemu bom povedala! Naj ve, da vem.

Rok Andrijanič: Njemu?

Lena Andrijanič: Ja ... In pol bom res šla. Še psa bom vzela, saj ga on tako ali tako ne mara. V zadnjih letih se je popolnoma spremenil, čeprav je že prej, pred leti in še prej, že po poroki, začel kazati svoj pravi obraz. Pohlep ... Videz ... Prijazen do drugih, doma pa tečen, nezadovoljen, grob, zoprn. Saj sam veš, tudi ti kot otrok nisi imel nič od njega. Če smo bili kje zunaj, mogoče kdaj na igrišču ali dopustu, je igral skrbnega očeta in se celo trudil igrati s tabo, pred drugimi ljudmi. Doma se ni zmenil zate. Saj se spomniš.

Rok Andrijanič: Ja, se.

Lena Andrijanič: Zdaj je to drug človek! Ni tisti, ki sem ga spoznala in se z njim poročila; tisti je bil maska ... Takrat sem mu verjela, zaupala; zdaj že dolgo vem, da moram stran, pa nisem zmogla. Zaradi tebe. Sem si rekla, da pred tvojo maturo ne grem; da te ne bi vrgla iz tira in te zbegala, da bi postal še bolj živčen in se ne bi mogel zbrati ... Rekla sem si: po maturi bova šla! Seveda sem računala, da boš šel z mano, ker vem, da tudi ti težko shajaš z njim, ampak ne zdržim več. Ne morem ... Njegovo obnašanje in govorjenje je odurno, njegove zahteve, kako naj se vedem in kako naj ga podpiram in hodim z njim na prireditve in se delam prijazno in naj bom srečna, če mi kdo reče županja, mi grejo na živce! Na bruhanje. Njegov pohlep, častihlepnost, okoriščanje. Na ljudi v občini gleda na kot ovce, ki jih on mimogrede obvlada. Ne, ne grem se več. Nič nimam več s tem človekom in ga več ne prenesem. Do mene se obnaša, kot da nisem človek, ki ima svoje želje, predstave in poglede. Kot da sem robot, ki naj nič ne misli in se naj odziva na komande in naj nič ne reče in se smehlja. Naj ima čustev ... Se pa zna smehljati, ko mu gazda reče, naj se smehlja in zna jokati, če reče, naj joka. Kot bitje brez spola, brez čustev, brez mnenj in pogledov, ki pa govori, če ga vključiš. Na klik ... Prosim te, da prideš k meni, ko te bodo odpustili iz bolnice! V hiši pri dedku in babici je dovolj prostora za vse nas. Imel boš svojo sobo in boš delal in živel, kot boš hotel ... In pomoč boš imel, ker zdaj ne boš ... Ne boš zmogel vsega sam ...

Rok Andrijanič: Mama, najprej bom šel nazaj ... Ne k fotru, k prijat'lju. V občino, da bomo našo stvar izpel'al' do konca. To mor'mo naredit' ... Ne zato, da bi se maščeval', ampak ker je to treba naredit' ... Ljudem mor'mo dat' priložnost, da se izjasnijo. Mor'jo imet' možnost glasovat' proti. Jaz jim moram to omogočit'. Pol bomo pa videl'.

Lena Andrijanič: Pa saj je konec vsega ...

Rok Andrijanič: Ne ni ... Ljudje mor'jo povedat', da je konec. Kon'c svinjanja s podnebjem, z zrakom, z zemljo, ker je člov'k sam' bitje med drugimi bitji, in da nihče ne more in ne sme t'ko delat' z drugimi ljudmi in vsemi bitji na svetu.

Lena Andrijanič: Misliš, da je to tvoje poslanstvo?

Rok Andrijanič: Moja naloga! Dolžnost in odgovornost!

Lena Andrijanič: No, prav ... Bova pa pol ...

Rok Andrijanič: Pol bova pa vid'la ...

Zatemnitev

Tretji prizor: Bolnišnica. Rok leži v železni bolniški postelji, Viktor sedi ob postelji na okroglem vrtljivem stolčku in je videti živčen ... Molčita. Zelo dolgo molčita ...

Viktor Andrijanič: Pa kaj je rekel tip, ki te je napadel? Zakaj te je napadel?

Rok Andrijanič: Da naj se ne vtikam več v stvari, ki se me ne tičejo ...

Viktor Andrijanič: V kakšne stvari? V k'tere?

Rok Andrijanič: Ne vem. Ni b'lo čist' jasn', o čem govori ...

Viktor Andrijanič: Ampak, nekaj si najbrž sklepal. V k'tere stvari bi se naj vtikal?

Rok Andrijanič: Ne vem ... Ga nisem vprašal ...

Viktor Andrijanič: A bi lahk' mislil na ta naš prostorski načrt?

Rok Andrijanič: Ne vem, ga nisem vprašal. Ni b'lo časa. Sem hotel stran, pa me ni pustil ...
Mogoče ... Porinil me je nazaj ob ograjo ... Ob rob terase.

Viktor Andrijanič: Pa bi ga spoznal? Bi ga lahko opisal?

Rok Andrijanič: Ne. Je b'la tema in še masko je 'mel ... Je pa bil večji, močnejši ...

Viktor Andrijanič: In pol? Te je vrgel dol? Si padel?

Rok Andrijanič: Ne ... Še enkrat je ponovil, naj se ne vtikam v stvari, ki se me ne tičejo ... In
pol me je počil okrog ušes ...

Viktor Andrijanič: Okrog ušes?

Rok Andrijanič: Ja, po licu ... *(pokaže na levo lice)*

Viktor Andrijanič: Ja in? Zakaj si padel dol?

Rok Andrijanič: Sem ga nazaj udaril in on me je udaril od spodaj gor, v pleksus, da me je kar
pr'vzdign'lo ... Prekopicnil sem se čez ograjo, padel na roke in obraz, si zlomil roko in
nos, prelomilo me je vznak in so šla vretenca ... Sem čutil, kako je škrtalo ...

Viktor Andrijanič: Jebemti ... Smola ...

Premolk ... Dolg premolk ... Viktor se vrti na stolčku v levo, v desno ...

Rok Andrijanič: Zdaj veš ... Zdaj lahk' greš ...

Viktor Andrijanič: In kaj ... pravijo? Zdravniki?

Rok Andrijanič: Pejd' zdaj!

Viktor Andrijanič: Saj 'mam še čas ...

Rok Andrijanič: Nič nisem spal. Vso noč. Niti minute ... Pejd'!

(Viktor vstane in se še malo zagleda v Roka, ki pa se ne odzove na to ... Nato Viktor odide.)

Zatemnitev

Četrti prizor: Noč, nekje na prostem, ob svetlobi polne lune in zvezd ... Na prizorišče pride župan Viktor Andrijanič, kmalu za njim še Janez A. Verderber ...

Janez A. Verderber: No, pa sem tukaj ...

Viktor Andrijanič: Prav ... Dober večer.

Janez A. Verderber: Zakaj pa ta romantični randi pod polno luno?

Viktor Andrijanič: Si mogoče slišal, kaj se je zgodil' moj'mu sinu?

Janez A. Verderber: Sem ...

Viktor Andrijanič: In?

Janez A. Verderber: Zakaj? Kaj sprašuješ?

Viktor Andrijanič: Zanima me, a si mogoče 'mel ti kaj s tem ...

Janez A. Verderber: S čim?

Viktor Andrijanič: S tem, da je nek' tip treščil in v bistvu vrgel z balkona moj'ga sina in mu rekel, naj se ne vtika v stvari, ki se ga ne tičejo.

Janez A. Verderber: Nisem 'mel ...

Viktor Andrijanič: Nisi?

Janez A. Verderber: Če na to cikaš, noben'mu nisem naročil, naj ga vrže z balkona in poškoduje, kar je že pač b'lo ...

Viktor Andrijanič: Še dobr' ...

Janez A. Verderber: Dobr'? Zakaj? ... Kaj bi pa b'lo, če bi naročil?

Viktor Andrijanič: Bi te ustrelil.

Janez A. Verderber: Aja?! ... S čim?

Viktor Andrijanič: S tem. (*Dvigne v zrak desno roko v kateri drži pištolo*)

Janez A. Verderber: Pa znaš s tem ravnat'?

Viktor Andrijanič: Sem tekmoval v strel'anju s pištolo in še vedno vadim.

Janez A. Verderber: Ampak med strel'anjem v tarčo in strel'anjem v človeka je razlika. Ne vem, če si to že kdaj poskusil.

Viktor Andrijanič: Ti si?

Janez A. Verderber: Nimaš pojma, kako je to.

Viktor Andrijanič: Si predstavl'am ... Ampak, v tem primeru bi šlo.

Janez A. Verderber: In kako si si to predstavl'al? Dvoboj pri O.k. koralu?

Viktor Andrijanič: Dvoboj?

Janez A. Verderber: Kaj si pa mislil, patetik? Da jaz nimam nič pri seb'? (*Še on pokaže pištolo*) Si mislil, da hodim golih rok na zmenke na samem sred' noči?

Viktor Andrijanič: A ti bi lahk' mene ustrelil?

Janez A. Verderber: A bi se ti naj kar pustil ustrelit', če bi ti slučajno to zmožel?

Viktor Andrijanič: In, kaj boš zdaj ti? Mislim, ker je naš načrt storniran ...

Janez A. Verderber: Se bom že znašel. Jaz sem vse 'zgubil, kar sem dobil na račun dela za ta projekt, in sam vložil. Mi pa ne mor'jo nič vzeti, da bi kaj dobil' nazaj ...

Viktor Andrijanič: Kako nič? Podjetje. D'nar. Posli so ti dobr' šli, nepremičnine ...

Janez A. Verderber: Tist', kar je ostal', 'ma žena. Ona je lastnica vsega.

Viktor Andrijanič: Aja? Zvito, ni kaj.

Janez A. Verderber: V tem svetu se je treba znajti. Kapital ne pozna milosti; važn' je, da ostane glava med rameni ... Mogoče bom tožil tvojo občino za odškodnino.

Viktor Andrijanič: Tožil?!

Janez A. Verderber: Ja. Ker sem 'zgubil kar velik' d'narja, Nemci pa dve leti priprav na

pomembno investicijo ...

Viktor Andrijanič: Dvomim, da 'mate velik' možnosti za uspeh.

Janez A. Verderber: To presojo ti kar nam prepust' ... No, če si za to, bi se poslovil. Najbrž za mal' daljši čas. Adijo. *(se obrne in gre...)*

Viktor Andrijanič: Ja no ... Adijo.

Zatemnitev

Peti prizor: Bolnišnica, bolniška soba, v kateri so še tri prazne postelje; na četrti leži Rok in nadenj visi oprijemalnik, s katerim si pomaga, kadar hoče zapustiti posteljo, ob kateri stoji invalidski voziček ... Vstopita poletno oblečena Zarja Medved in Žiga Gajski; z maskama, ki jima kasneje počasi zlezeta pod bradi. Skozi okna lije poletna sončna svetloba ...

Žiga Gajski: Hej! Pa sva prišla. Še vedno ni lahko prit' noter.

Rok Andrijanič: Vem ja. Lepo, da sta prišla. Dost' 'mam že telefoniranja in ležanja tukaj ... Nikoli si nisem predstav'l'al, da bi lahk' bil kdaj tol'k' časa v bolnici ...

Zarja Medved: A si sam v sobi?

Rok Andrijanič: Kje pa. Še trije so. Mal' prej so ji odpeljali na terapije. Mene bodo pa čez pol ure.

Žiga Gajski: Aha ... Ja, referendum je razpisan ... Danes so objav'l'. Čez osem tednov bomo glasoval'. Čez štir' tedne kampanja ... Člane zanima, kol'k' se bo društvo angažiralo. Kaj bo, zdaj ko ...

Rok Andrijanič: Na polno. Maksimalno.

Zarja Medved: Maksimalno!

Rok Andrijanič: Zakaj to sprašuješ?

Žiga Gajski: T'ko ... Nek'teri fantje mislijo, da mogoče zdaj ni več treba pr'tiskati na ljudi, ko je župan objavil, da ne bodo nadaljeval' postopka za sprejem načrta.

Rok Andrijanič: Nadaljeval' ga ne bodo do volitev. Kaj bo pol, pa ni jasn' ... Mi mor'mo to dokončno preprečit' in zmagat', da bo za zmeraj jasno. Tud' za vse podobne primere.

Zarja Medved: Ja. Čez dve leti lahk' spet pride kak Verderber, ki bi pripel'al v občino kako, mogoče še bolj svinjsko industrijo, kot bi b'la ta. Mi pa hočemo pravi preobrat v politiki občine. Zato mor'mo it' do konca!

Žiga Gajski: Saj jaz tud' t'ko mislim. Sam' to sem rekel, da je nek'terim mal' dol padlo, ker se jim zdi, da so se na občini predal' ...

Rok Andrijanič: Za zdaj so se mogoče celo res. Misl'm, moj foter je gotovo naredil korak nazaj. Ampak, saj ne vem, če bo še kandidiral, a če bo in če bo izvoljen, po moje lahk' hitr' spet začne razmiš'jat' o tem al' kakšnem podobnem načrtu. Pa tud', če bo izvoljen kdo drug, čeprav mogoče njegov sedanji podžupan Peček, lahk' z'lo hitr' sproducira kakšno podobno idejo. Po moje, kar večina teh l'di, ki se grebejo za te funkcije, razmišlja dost' podobno. In zato je važn', da to speljemo do konca, in da ne zgleda, kot da se sam' mi trije nekaj gremo.

Žiga Gajski: Še zmeri nas bo več kot zadost' ... Kako s' pa ti? Škoda ... Dobro bi b'lo, če bi se lahk' vsaj pokazal.

Rok Andrijanič: Jaz sem v redu ... Bom sodeloval. Ne glede na to, kaj prav'jo dohtarji. Sem že rekel, da bom šel kmal' domov in bom pač na nek način pr'hajal na terapije.

Zarja Medved: Žiga najbrž misli, kako si t'ko psihično ... Kako se počutiš? Kaj misliš? Vsak dan gledam tvoj facebook in instagram, pa ni nič ...

Rok Andrijanič: To ni za facebook in instagram ... Ponoč', ko se zbudim, al' če sem sam v sobi, pač ni fino, se pa trudim, da se ne bi smilil sam seb' in se bal prihodnosti. Maturo bom delal septembra, vpisal računalništvo ... Upam ... Zdaj mor'mo to speljat'. Čez tri tedne bom na bojišču. Aktiven! Stoprocentno!

Zarja Medved: Mega!

Žiga Gajski: Kje pa boš? Pri vas je zdaj čudn'. Mati je šla. Vsi mislijo, da za zmeraj, saj je še psa vzela s sabo.

Rok Andrijanič: Ja, vem. Mi je povedala, da se je končno odloč'la in šla. K staršem, ki tud' rab'ta pomoč. Je pa ostala pr'javl'ena doma, da bo lahk' šla na referendum. Mi smo to dolžni speljat' in zmagat'! Tudi zarad' drugih občin, da nam ne bojo taki Verderberji in župani ukradl' prihodnosti!

Zarja Medved: Super. To se dobr' sliši, da nam ne bodo ukradli prihodnosti!

Žiga Gajski: Lahk' damo na plakate: »Glasujmo proti, da nam ne ukradejo prihodnosti!«

Zarja Medved: Eno geslo že imamo.

Žiga Gajski: Odlično ... Aja, kako misliš ti, ko boš, kot prav's, prišel ven? Domov, k njemu najbrž ne boš šel.

Rok Andrijanič: Ne. Sem upal, da bi se mogoče dal' še za nekaj tednov dogovorit' s tvojimi, ker če ne, bi me mat' lahk' vozila ... Saj ni daleč. Zdaj je spet začela vozit' in je skoraj vsak dan tu. Z dedkovim avtom. Opla je pustila fotru pred hišo.

Žiga Gajski: Se bom jaz zmenil doma ... Bom šel v nadstropje, da boš ti v pritličju ... Kolik' se pa lahk' premikaš? Misl'm na voziček in tko pač ...

Rok Andrijanič: V bistvu ni t'ko grozn', kot sem se bal ... Do pasu al', bi rekel, do križa se lahk' premikam; mal' sklonim, mal' zavrtim trup, si pomagam z rokam', se spustim s

post'l'e na voziček, v kopalnici se s pomočjo ene sorte berg'l presedem z vozička na štokrl pod tušem ali na školjko. To sem že osvojil ... Ni lahko, ampak to že zmorem.

Žiga Gajski: Ja, super ... Misl'm ... Grozn', ampak dobr'. Vsaj nekaj ... Je pa hudo. A ti res misliš, da je bilo to povezan' z našo akcijo?

Rok Andrijanič: Ja ... Misl'm ... Ne morem dokazat', zato, prosim, noben'mu nič o tem ... Ker nič ne vem, kdo je bil in al' me je hotel sam' prestrašit' in sem jaz kriv, da me je treščil in sem padel čez ograjo. Če bi b'la mal' višja, ne b' padel ... Nočem razmišl'at' o tem; zdaj je važn' sam' to, da to stvar 'spel'emo do konca in zmagamo.

Zarja Medved: Ja, to mor'mo nar'dit'!

Žiga Gajski: O. k. Smo na zvezi. Od zdaj naprej vsak dan vsaj po mobitelu.

Rok Andrijanič: Drži! Jaz sem vedno na razpolago po telefonu, dokler bom tu. Kaj pa tvoja matura, Žiga?

Žiga Gajski: V redu. Misl'm brez problemov.

Rok Andrijanič: Super. Pozdrav'ta klapo!

Žiga Gajski: Bova, drž' se!

Zarja Medved: Živ'jo! Upam, da se bo to vse en' še nekak' vsaj delno poprav'l'.

Rok Andrijanič: Ne vem, misl'm da se bo ... Živ'jo.

Zarja Medved in Žiga Gajski odideta ...

Zatemnitev

Šesti prizor: Dvorana KUD. V ospredju za mizo z mikrofonom na invalidskem vozičku sedi Rok Andrijanič, ob njem stojita Zarja Medved in Žiga Gajski. V Dvorano zapovrstjo prihajajo (večina z maskami): Starejša ženska, Mlajša ženska, Ivan Recelj, Lena Andrijanič, Radovan Peček, Rozalija Novak in Alojz Kotar, Jožef Horvat in še nekaj mlajših fantov in deklet in kot zadnji še Viktor Andrijanič, ki se napoti v ozadje dvorane. Počasi se pogovori umirijo in Rok Andrijanič se še enkrat ozre po dvorani, v kateri je več ljudi kot na zboru občanov ob javni obravnavi osnutka prostorskega načrta, potegne mikrofonsko predse, sname masko ...

Rok Andrijanič: Spoštovani občani in občanke, predlagam, da začnemo. Če bo še kdo prišel, bo dobrodošel ... Na ta zbor smo vas povabili pred nedeljskim glasovanjem, čeprav ne dvomim, da je večina že odločena, kako bo glasovala in verjamem, da nas bo veliko, čeprav je čas zelo neprimeren, in da bo večina proti. Vem, da marsikdo misli, da glede na to, kar razglašajo na občini, referendum ni več potreben, ampak mi smo prepričani, da je potreben! Potreben zato, da jasno in glasno povemo, da takih prostorskih načrtov, ne samo tega, ampak tudi podobnih, ne želimo in ne sprejemamo ... Ja, mogoče kdo misli, da se mi mladi nekaj gremo, in da zapravljamo občinski denar, ker pač nas to nič ne stane, razen malo časa, vendar mi želimo opozoriti na to, da se nam vsem čas

izteka, če ne bomo začeli ravnati drugače, in če voditelji, ki vodijo državo in občine, ne bodo začeli drugače razmišljati in se zavedati, da se igrajo z našo prihodnostjo. Tu vas je nekaj, ki ste vsaj dvakrat, trikrat starejši kot smo jaz in moji prijatelji, s katerimi smo zbirali podpise za referendum in skušamo v teh tednih še dodatno pojasniti, zakaj je nujno treba glasovati tako kot predlagamo. Vi se spominjate, kako je bilo prej, pred dvajsetimi leti, tridesetimi in nekateri celo, kako je bilo pred petdesetimi leti. Kakšne so bile zime, kako je bilo s padavinami, s temperaturami ... Spomnite se, da so takrat še živele živali, ki jih ni več, in tudi veliko rastlin je že izginilo. Zdaj so vsako leto suše, po drugi strani pa poplave. To so posledice podnebnih sprememb in onesnaženja zemlje. Vedno manj je še čiste pitne vode ... Tudi v Sloveniji! Zato moramo jasno in glasno povedati: Dost' je bilo! Kon'c onesnaževanja! Mi, vaši otroci, bi radi, ko bomo deset, trideset let starejši, normalno in zdravo živeli in se ne bali imeti otroke, ki sploh ne bodo več imeli te možnosti! Vem, da marsikdo, mogoče tudi v tej dvorani, misli, da naša mala občina ne more nič prispevati ne k izboljšanju ne k poslabšanju globalnih razmer, ampak če bodo vse občine tako mislile, se ne bo nikoli nič spremenilo. Vsi, vsak od nas, smo odgovorni za spremembe. Zato moramo glasovati »Proti!« Tudi za zgled ljudem v drugih občinah, v katerih jim mogoče župani ravno tako vsiljujejo take prostorske načrte! (*Dvigne v zrak stisnjeno pest*). Zato bomo glasovali »Proti!«

Žiga Gajski in Zarja Medved (*začneta skandirati in ploskati*): »Proti!«, »Proti!«, »Proti!«, »Proti!« ...

Postopoma se jima pridružujejo tudi drugi udeleženci zбора, vse dotlej, dokler ne ploskajo in skandirajo tako rekoč vsi, razen osamljenega župana Viktorja Andrijaniča v ozadju ... Celó Jožefa Horvata navijaško vzdušje potegne za seboj ...

Zatemnitev

Sedmi prizor: Že znana soba Žige Gajskega ... Za mizo v invalidskem vozičku sedi Rok Andrijanič in se uči ... Potrka in kar takoj, še preden se Rok odzove, vstopi Zarja Medved ...

Rok Andrijanič: O, odkod pa ti? Žiga, kol'kor vem, ni doma.

Zarja medved: Ja vem. Tinčka inštruira slovenščino za popravni izpit.

Rok Andrijanič: Aja. Saj res, Tinček je junija pogrnil pr' slovenščini. Sem slišal.

Zarja Medved: Je pa vsaj ostalo naredil, čeprav se je bal, da bo padel tud' pr' angleščini. Tako 'ma zdaj sam' še slovenščino. Ampak z Žigovo pomočjo bo tud' to naredil.

Rok Andrijanič: Upam. Njemu to res privoščim. Tud' zato, ker se je t'ko garal za referendum.

Zarja Medved: In ti? Kako gre teb' priprava na maturo?

Rok Andrijanič: Misl'm, da kar. V bistvu je to, da je hkrat' potekala še kampanja, v redu. T'ko vem, da 'mam še to dolžnost in se lažje zberem za učenje. V bistvu sem presenečen, kol'k' mi je vseen' ostal' v glavi po štirih letih, čeprav se mi ne zdi, da bi se prav hudo učil ... Zdaj grem kmal' še zadnjič mal' okrog. Agitirat.

Zarja Medved: Mal' dežuje zunaj. Čeprav je avgust.

Rok Andrijanič: Nič hud'ga. 'Mam pelerino, ki me dobr' ščiti.

Zarja Medved: Kam pa misliš it'?

Rok Andrijanič: Kar naokrog. Počas' se peljem čez trg in po ul'cah in mal' manj kot vsak drug, ki ga srečam, me ustavi. Jaz speljem pogovor na referendum in zakaj je treba bit' proti in ... V zadnjih treh dneh sem govoril z vsaj stotimi.

Zarja Medved: A res? Super. Prav'jo, da je tak način, da osebno govoriš z ljudmi, najboljši ... In ti v tem stanju nar'diš vtis na njih ...

Rok Andrijanič: Najbrž res ... Misl'm, da res.

Zarja Medved: Hot'la sem te vprašat', kako se počutiš ... Misl'm po tej nesreči.

Rok Andrijanič: Ni prijetno ... Si pa dopovedujem, da je pač treba živet' s tem, če se je že zgod'l'. Ne obupat' in 'zgubit' volje! Kar bo, bo ... Mam drobno upanje ... Zdi se mi, kot da mal' še čutim noge ... Ne vem, a je to tist', kot prav'jo, da nek'teri ljudje, ki več nimajo nog, še čutijo srbenje ali bolečine v njih, čeprav jih nimajo več. Ampak jaz jih še 'mam, in če se res zberem, začutim nekaj, kot eno gomazenje, se mi zdi. Kri v žilah? Mogoče. Kot da so še malo žive ... Vem, da so nek'teri še shodili tudi po več letih, pa naj ne bi več ... Mislim, moram upat' in verjet' in hkrat' računat' na to, da se to najbrž ne bo zgodilo. Sprejet' to, da bom na vozičku in vseen' upat'. Navsezadnje je invalidov velik', pa vseen' živijo, se ukvarjajo z vsemi mogočimi stvarmi, čeprav so kripli ... Za zdaj mi to pomaga ... Pravijo, da je najbolj važna volja ... Medicina dela čudeže. Robotske proteze ... Pa saj, tud' če sem na vozičku, sem lahk' aktiven in koristen!

Zarja Medved: Gotovo. Seveda si koristen ... Aktiven. Jaz te občudujem.

Rok Andrijanič: Aja? Še zmeraj sem isti, kot sem bil. Kdaj pa kdaj nesrečen in mal' obupan, ampak se borim s tem. Hočem se sprijaznit' s sabo, takšnim kakršen pač sem ... in ohraniti to malo upanje in delat' na tem ... Upanje, da se kak droben živec ni pretrgal, ali da se bo spet zrasel skupaj in bodo noge vsaj za silo oživele in ... Mogoče tol'k', da bi lahko krevsal okrog s pal'co al' vsaj berglami ...

Zarja Medved: Rada bi ti pomagala.

Rok Andrijanič: Saj mi že pomagaš.

Zarja Medved: Da ne bi bil sam ... Prej si bil velik' naokrog. 'Mel si prijateljice. Punco ... Zdel se mi je, da sta si z Vesno že zelo blizu ... Se ti še kaj oglasi?

Rok Andrijanič: Ne. Iz bolnice sem jo klical in se ni oglasila. Enkrat je kar prekin'la zvonjenje. Pol ji pa nisem več težil ...

Zarja Medved: Pomislila sem, da bi najbrž rabil osebo, ki bi ti b'la res blizu in bi lahko b'la s tabo tud' v trenutkih, ko se mogoče slabš' počutiš ... Hočem reči, da bi jaz ... Da se čutim dolžno, ker sem najbolj težila ...

Rok Andrijanič: Razumem ... Z'lo požrtvovalno ... Ti si krasna punca, predana, pr'jazna, lepa ... Jaz vem, da se vaju odnos z Žigo že z'lo dolg' lepo razvija ... To sem opazil, ko smo bili še v osnovni šoli. Najstniki ... B'la sta že prijat'l'a, da so se vsi mal' zoprn' hecal' na vaju račun in sta šla čez to. In zdaj sta par. Men' je to jasn'. To ni kar t'ko neka zal'ubl'enost, ampak zveza, ki se gradi že leta ... Ne bi si odpustil, če bi posegel v to. Invalidnost pr' tem ne more biti opravičilo ... Res sem ti hvaležen, da t'ko daleč razmišl'aš, ampak to bi bilo sebično, če bi ...

Zarja Medved: Morala sem to povedat', ker me strašno grize, kar se je zgodilo ...

Rok Andrijanič: Saj sem hvaležen, ampak česa tac'ga ne morem sprejeti. To bi si ... Ne vem, to bi si vedno očital, če bi zarad' mene razdrila odnos z Žigo ...

Zarja Medved: Ja, razumem ... Kdo bi si mislil, da ta občinska sramota lahko t'ko daleč pripelje ... Družinski spori ... Vse to ... Ti si najbolj nastradal.

Rok Andrijanič: Ja.

Zarja Medved: Povej mi, če boš karkol' potreboval. Karkol' ... Rada bi bila tvoja zaupnica ... Grem, izkoristi še ta čas preden boš, če boš res, šel še ven ...

Rok Andrijanič: Ja, bom. Sam' še nekaj ponovim, pa grem.

(Zarja pokima in odide ...)

Zatemnitev

Osmi prizor: Že znani trg sredi naselja; morda s silhuetami stavb, tipičnih za že nekoč večjo, zdaj še bolj urbanizirano vas ali celo že trg: cerkev, gostilna, šola, občina, zadruga, trgovina. Ljudje prečkajo trg, se srečujejo, postajajo na njem ob prijaznem jesenskem vremenu: Starejša ženska, Mlajša ženska, Rozalija Novak, Ivan Recelj, Alojz Kotar, Jožef Horvat, Žiga Gajski, Zarja Medved, Radovan Peček ...)

Rozalija Novak in Starejša ženska (s polno vrečo iz polivinila) se srečata prav sredi trga ...

Starejša Ženska: Dobro jutro, Rozalija. Že t'ko zgodaj naokrog?

Rozalija Novak: Bog daj ... Sem b'la pri maši. Grem vsak pon'delj'k zjutraj, da naš mladi kaplan ni sam v cerkvi. Pol sem se pa še malo zadržala pri župniku ... Tud' on je zadovol'en danes. Kar z'lo zadovoljen.

Starejša ženska: S čim zadovol'en?

Rozalija Novak: Z rezultati referendumu. Z udeležbo in procenti. On pravi, da je osemdeset procentov vel'ka stvar. Še posebej ga veseli, da so to ta mladi spel'ali. To vzbuja upanje, pravi. Pravičnost je končno spet enkrat slavila zmago.

Približuje se jima Ivan Recelj in pristopi...

Starejša ženska: Ja, dobr' je izpadl'. Ne vem, kaj bo zdaj župan ... To je hud poraz!

Ivan Recelj: Dobro jutro. Sta pr' referendumu?

Starejša ženska: Ja. In pri županu. Kaj lahk' zdaj on še naredi, ko je t'ko 'zgubil?

Ivan Recelj: Spodobil' bi se, da bi odstopil. Moral bi odstopit', čeprav bodo volitve že čez eno leto.

Rozalija Novak: Če on sploh ve, kaj se spodob' in kaj ne.

Starejša ženska: Po moje ta ne bo nikol' odstopil. Ne pozna sramu.

Ivan Recelj: Če pomislim, kako se je na naš račun prodal, najbrž res ne.

Starejša ženska: Ojoj, jaz moram iti kuhat! Golaž zahteva kar nekaj časa. Srečno.

Starejša ženska odide ...

Rozalija Novak: Ta mora res velik' kuhat', ko jih je vsak dan tol'k' za mizo.

Ivan Recelj: Ja, to je še ena zadn'ih celih družin, če ne zadnja. Tri generacije.

Rozalija Novak: Celo štiri ... Ta mlada 'ma že tud' otroke in, ko to vse pr'leti skupaj, je videt' kar nekaj ljudi za mizo.

Ivan Recelj: Meni se to dopade. Ludvik je dvignil hišo za dve nadstropji in zdaj 'ma vsaka generacija svoje nadstropje. Lahko 'majo mal' več otrok, ker je vedno kdo, ki lahk' popazi nanje in t'ko živijo kot smo včasih živel'. Vsi skupaj.

Čez trg prihiti Aloj Kotar ...

Rozalija Novak: Lej ga, Kotarja. Ta je najbrž tud' zadovol'en.

Ivan Recelj: Kam t'ko hitiš, Lojz?

Alojz Kotar: V zadrugo vprašat, če so gnojila že prišla in seme. Zdaj, ko smo zmagal', se človek takoj z mal' več veselja loti dela.

Ivan Recelj: Ja res, ti ta mladi so marsikaj premakn'l' s to svojo akcijo.

Alojz Kotar: Kdo bi to mislil! Jaz pa sem bil že prepričan, da jih razen mobitelov čist' nič ne zanima.

Rozalija Novak: Ampak županov sin je pa za to res velik' plačal, si misl'm.

Alojz Kotar: Tud' jaz ... Hudo ja, res. Hitim! (*odide naprej*)

Ivan Recelj: Kaj pa midva? Greva k Minki na eno kafe?

Rozalija Novak: No, greva ... *(počasi odhajata ...)*

Z druge strani nastopijo: Mlajša ženska, Zarja Medved in Žiga Gajski ... Malo kasneje še Jožef Horvat)

Mlajša ženska: Lepo ste zmagal' včeraj. Ni kaj.

Žiga Gajski: Dobr' je b'lo, res.

Mlajša Ženska: Rok se je res z'lo angažiral; kljub temu, da se mu je zgodila ta tragedija. On bi bil pravi za župana, če bi bil že sam' mal' starejši.

Zarja Medved: Ne vem, a bi ga to zanimal'. On ve, da se je treba izobrazit' in gre študirat. Ve pa tud', da je to, kar smo nar'dil', začetek, in da mor'mo ostat' skupaj in še naprej delovat' v občini in se tud' vključevat' v aktivnosti, ki potekajo po Sloveniji.

Mlajša Ženska: Ampak škoda bi b'lo, če se ne bi pojav'l' na volitvah in bi zdaj, ko ste t'ko dobr' zastav'l', spet vse prepust'l' starejšim ...

Zarja Medved: O tem smo se že pogovarjal'. In gotovo se bomo še angažiral'. Mogoče bomo 'mel' svojo listo za svet ali bomo šli skupaj s kom, ki podobno misli. Želimo si, da bo občina ekološko osveščena in napredno, zares zelena.

Mimo hiti Jožef Horvat in zdi se že, da bo šel kar mimo, potem pa le zastane ...

Jožef Horvat: Vi, ta mladi, dobro ste to 'zpeljal'! Čestitam.

Zarja Medved: Upam, da ste tud' vi zadovoljni.

Jožef Horvat: No ja ... Jaz bi bil zadovol'en tud', če bi b'lo drugače. Ampak mi je všeč, kako ste se organiziral' in b'li zagrizeni in niste popuščal' ... To je za pozdrav't'. Čestitam.

Mlajša ženska: Ampak vi ste pravzaprav želel' prodati zemljo.

Jožef Horvat: Saj, najbrž jo bom še lahk' ... Vi ste zdaj tehtnico nagn'l' z'lo na eno stran. Po volitvah bo mogoče zasedel županski stolček kdo, ki bo malo izravnal težo na drugo stran in bo ravno prav, saj to mora t'ko bit' ... *(mimo hiti Radovan Peček ...)* Ali pa je že tu. Pozdravl'en, gospod podžupan, kaj je nov'ga?

Radovan Peček: Ja, se dogaja. Župan je odstopil.

Jožef Horvat: No, saj sem rekel. Pol si zdaj ti župan.

Radovan Peček: Samo nadomestni, za čas do volitev. Da ne bo kdo rekel, da si kaj domišljam. Zdaj moramo najkasneje pol leta pred rednimi volitvami, izvol't' nov'ga župana.

Jožef Horvat: A za pol leta?

Radovan Peček: Ne, saj je skoraj še celo leto. Pa tud' če b' šlo sam' za pol leta in nekaj dni, bi ga moral'. Zakon!

Jožef Horvat: Pa saj boš ti kandidiral a ne?

Radovan Peček: Ja .... Bomo vid'!

Jožef Horvat: Daj no, rit se že v nekaj dneh t'ko navadi na stolček, da se človek kar potruji, da bi bil tud' zares 'zvoljen ...

Radovan Peček: Kakorkol', vsekakor smo se že s'noči pogovarjal', da je pametno takoj it' na nadomestne volitve, da bo novi župan lahk' še kaj naredil do rednih volitev.

Jožef Horvat: Vidim vidim, da se ti kar mudi.

Radovan Peček: Hitim v zadrugo na sestan'k.

Jožef Horvat: Saj jaz tudi grem tja. *(se mu pridruži in odideta skupaj)*

Mlajša ženska: Sta vid'la. Že štrikajo. Zato zdaj ne smete popustit'. Lepo se 'mejta in pozdrav'ta Roka.

Zarja Medved: Bova. Hvala.

Se razidejo.

Zatemnitev

Deveti prizor: Že znana soba Žige Gajskega, v kateri začasno stanuje Rok Andrijanič, ki v začetku ob mizi prebira neko uradno pismo. Vstopi Žiga Gajski, zapre vrata in zastane pred zaprtimi vrati.

Rok Andrijanič: O, Žiga, kje si? Že dva dni te nisem videl.

Žiga Gajski: Ja ... Kaj bereš?

Rok Andrijanič: Pismo ... Sporočilo fakultete, na k'tero sem pisal, če se še lahk' naknadno vpišem. Rad bi študiral varstvo okolja, ker sem si premislil ... To bi mi omogoč'lo, da bi poklicno delal na področju varovanja okolja ...

Žiga Gajski: Ja, najbrž res ... In kaj pišejo?

Rok Andrijanič: Misl'm, da mi bo celo ratal'. Da sem jih prepričal.

(Premolk ...)

Rok Andrijanič: Kaj pa je?

Žiga Gajski: Ja, pač ... Zarja mi je povedala, kako in kaj sta se pogovarjala ... Že pred časom.

Rok Andrijanič: Aja ... Pol ti je najbrž povedala tud' to, kako sem reagiral?

Žiga Gajski: Je. Ne morem reč', da nisi bil fer.

Rok Andrijanič: Ampak?

Žiga Gajski: Kaj naj rečem. Nič ni več t'ko, kot je b'lo. Misl'm, med nama ...

Rok Andrijanič: Kako to misliš? Midva z njo se skoraj niti vid'la nisva več po tem pogovoru.

Žiga Gajski: Vem to ... Ampak med nama je vseen' nastala neka, kaj naj rečem ... Razdalja. Hlad ... Nič ni več t'ko, kot je bilo ... Nisi ti kriv, ampak t'ko je.

Rok Andrijanič: Ha ... Men' je z'lo žal, čeprav ... Zame sta vidva b'la vedno idealen primer. Rasla sta skupaj kot dve drevesi iste vrste, ki včasih vzdihujeta t'ko tesno skupaj, da 'mata do neke višine kar skupno deblo, čeprav se vid', da sta dve, siamska dvojčka ...

Žiga Gajski: Ja ... Zdaj, kot da naenkrat nisva več ... Ne za skupaj ...

Rok Andrijanič: Ho, jebemti ... Veš kaj, se bom jaz čim prej odselil, čeprav sem želel ostat' tukaj, v občini ... Fakulteta je t'ko al' t'ko v Velenju, ampak ... Tu sem hotel ohranit' stalno bivališče in še delovat' skupaj z vsemi vami ...

Žiga Gajski: Ne ... Ne. Jaz nisem za to, da greš. Prosim, da vsaj za enkrat ne greš stran. Hotel sem ti sam' povedat', kako je. Drugače pa tud' mislim, da moraš ostat' tukaj!

Rok Andrijanič: Bova še premislila. Ampak povej mi čist' vse, kar misliš in boš mislil jutri in pol naprej ...

Žiga Gajski: Bom. Ne se pustit' motit' ... Med nama je vse, kot je b'lo. *(Odide. Rok še gleda za njim ...)*

Tema

Deseti prizor: Velik prazna soba, v kateri je samo en stol in nekaj manjših stvari, ne na prvi pogled prepoznavnih, razmetanih po tleh ... Na stolu sedi Viktor Andrijanič, s časopisom (Delo), razgrnjenim čez noge nad kolena ... Sprva samo strmi v prazno ... Čez čas počasi vzame razgrnjeni časnik v roke in ga dvigne pred oči ... a skoraj takoj ugotovi, da težko drži in bere časopis tako na široko razgrnjen; zato ga po sredini pregane in približa očem stran, ki ga očitno zanima ... Bere samo nekaj sekund, nato zmaje z glavo ...

Viktor Andrijanič: Prasci! Za vse sem jaz kriv!

Jezno odvrže časopis, da se veliki listi kar razletijo po tleh ... Globoko vdihne in izdihne ... Zmaje z glavo ... Počasi se skloni v desno, iztegne roko navzdol, se mora še malo skloniti, da doseže, kar želi dvigniti s tal in se počasi vzravna ... V roki drži pištolo, vendar si jo najprej položi v naročje, kot da bi si želel spočiti roko ... Spet globoko vdihne in zadrži dih, počasi dviga roko s pištolo proti glavi ... V tem zazvoni mobilni telefon na mizi ...

Viktor Andrijanič *(izdihne ... telefon kar zvoni)* : Ja, k'ter' kurc se je zdaj spomnil name? *(vključi mobilni telefon, ne da bi pogledal, kdo kliče ...)* Halo! ... Policija? Zakaj policija? ...

Ja, jaz sem. Janez A. Verderber? ... Kje je? Pojma nimam, kje je ... Ne, ne, jaz ga že vsaj mesec dni nisem videl ... A, da je izginil? Nič čudnega! ... Ja, v bistvu je to, ko sem ga zadnjič videl, napovedal ... Mislim, da se je malo bal nekdanjih sodelavcev ali naročnikov njegovih uslug. Zato se mi ne bi zdelo čudno, če bi izginil kar nekam po svetu brez sledu ... Mislim, da se meni gotovo ne bo skušal javiti, poleg tega mene ne bo dobil, tudi če me bo klical. Mislim pa, da nima tega namena ... Mi jekar zajebal in zagnusil življenje ... Ni za kaj. Na svi ... Srečno.

Izključi mobilni telefon in ga v bistvu kar spusti na tla ... Dvakrat normalno vdihne, se umiri in potem še enkrat zelo globoko vdihne in zadrži dih ... Počasi dviga roko s pištolo proti glavi z desne strani ... Počasna zatemnitev. Strel v temi!

Zavesa